

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

IN ACEST NUMĂR:

„Grădinile de piatră“
de sub luciul mărilor

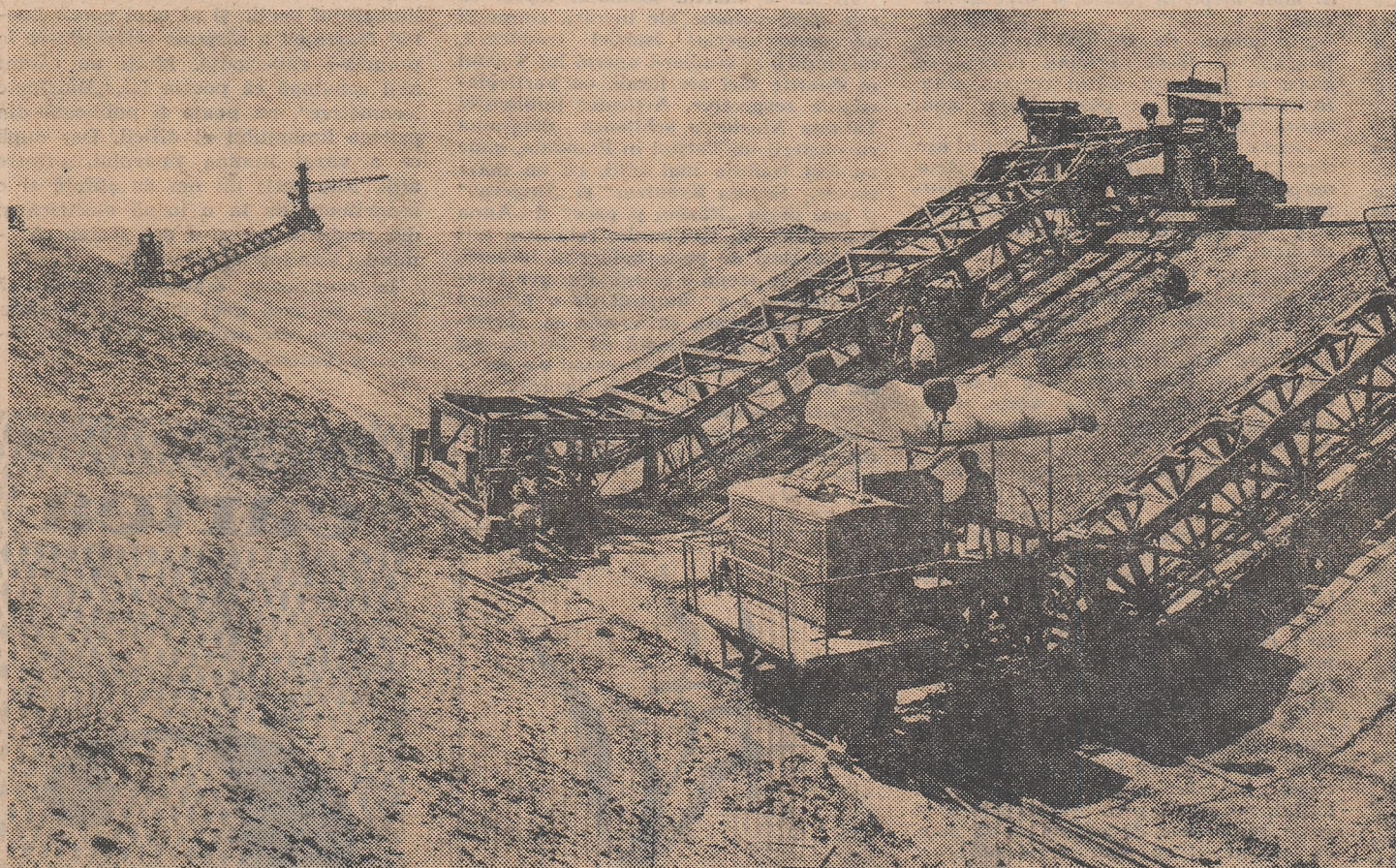
Descifrînd
tainele vorbirii

Mirajul comorilor

Dungile rămîn încă moderne
(Citiți în pag. 12-a articolul „Primatul țesăturii“)

Foto : V. Koșevol

Agregatul din fotografie îmbracă în beton 170 de metri pătrați de taluz pe oră. Locul de muncă – canalul de irigație din Stepa Flămîndă

Foto : A. Gorokrik

SPORT

În
jurul
giganților

Anul XXIII

25

(1162)

23 iunie 1967

12 pagini, 1 leu

S. Telingater :

Două portrete ; I. Ilf și E. Bagrițki (Tus)

PROZĂ

Iarba uitării

- Fragment -

...Acum — asta înseamnă mai bine de patruzeci de ani de aici înainte — triez (sau voi tria ?) zile învechite, cu marginile friabile, arse parcă de acidul cenușiu al timpului.

Versurile sînt, e adevărat, la fel de proaste ca și atunci, dar petecele de hîrtie pe care au fost mîzgălite păs-trează scrisul meu, neformat încă, tot așa cum, pesemne, în scoarța cerebrală se încrustează amprente impresiilor adunate de-a lungul vieții, sub paza de nădejde a mecanismului memoriei, căreia știința nu i-a găsit deocamdată cheia

Ceea ce a fost cîndva „de aici înainte“, a devenit acum „în urmă cu...“

Revăzînd și clasînd aceste zile pe jumătate prefăcute în cenușă, păstrate, ca prin minune, în mapele mele, îmi deschid parcă pipînd drumul prin zonele tăcute ale subconștientului, spre depozitele întunecate ale visurilor moarte, străduindu-mă să le însufleșesc. Puterea imaginației e atît de mare, încît am revăzut, pe neașteptate, cu o autenticitate și claritate pipăbilă, cămăruța plină pe trei sferturi cu paie galbene și plită fumegîndă, spoită cu cretă, avînd colțuri rotunde ce o făceau să semene cu portalul unei mici scene de teatru, în adîncurile căreia se dez-lînșuira feeria unui incendiu, luminînd îngrijorător chipul singurului spectator — o fată într-o fustă din pînză țesută în casă, vopsită cu coji de ceapă.

Fata stătea pe o băncuță înaintea plitei și mîinile ei voinice, dar frumoase, ciupeau ușor fuilor de lînă. La capătul firului de lînă răsucit atîrna un fus cenușiu, ce dansa și se învîrtea, fîră să atingă firicelele dușumelei lipite cu lut. Picioarele goale ale fetei, cu degete foarte scurte și cu unghiile și mai scurte, de abia tăiate, apăsau pu-ternic stînghia, în timp ce adierea pră-foasă, stîrnită de roata ce se învîrtea, îi răvășea fața.

Din cînd în cînd, bătrîna se chircea pe vine lîngă sobă și o infunda cu o legătură uriașă de paie, pe care abia o euprindea în brațele ei negre.

Paiele împlineau, repede, ciclul ar-derii.

La început, pentru cîteva clipe doar, ele se înfășurau într-un nor de fum alburii-lăptos, care se prelingea din trupul poros al legăturii de paie, pen-tru ca numaidecît să se umfle, cotropite pretutîndeni de flăcările aurii, în care se concentrase și se păstrase, parcă, toată arșița insuportabilă a amiezilor campestre de iulie, arzînd fața cu răsuf-larea lor uscată, inviorătoare, pentru ca, deodată, flăcările să prindă culoarea florilor de mac. Apoi se întunecau, luau o culoare neagră, asemenea celei a cenușii de hîrtie și adîncurile plitei de-veneau pustii și plictisitoare, ca scena unui teatru fîră decoruri, unde nu s-a petrecut niciodată nimic.

Odată ce de abia fusese plină de căl-dură și de lumină se întuneca, la fel de repede, ca un mormînt rece, încît tînărul ce-și risipise filele de hîrtie pe masa de lîngă ferestruică își descifra nevoile propriul lui scris.

Tînărul — cu înfățișare de copil — eram eu.

Mai exact, ar putea să fie dacă l-aș readuce la viață pe tînărul de altădată... Dar n-am această forță miraculoasă. Acum, cînd scriu aceste rînduri, îl pot socoti doar umbra mea, o intruchipare imperfectă a reprezentării mele actuale despre ceea ce am fost atunci — dacă, în general, timpul există, lucru nedo-vedit, încă! — și ale cărui singure semne vizibile sînt aceste vechi foite, de hîrtie, mîzgălite cu un creion bont, numărul patru, ce zgîria mai mult decît scria.

Eu, tînărul de altădată, nu mai exist. Nu m-am păstrat. Creionul s-a termi-nat. Dar versurile proaste, mîzgălite pe hîrtie, ușoare ca cenușa, au rămas.

„Ca un colac de griu sînt legate, în jurul capului drag, coșitele muzei mele provinciale, în care se împletesc frumu-sea fără strălucire a țărâncuței cu răceala de meduză“.

„Cu dînsa serile de iarnă nu erau plictisitoare: roata gospodinei emoțio-nate cotcodăcea, iar umbrele spițelor în goană zburau prin colțuri, filfîind ca niște aripi, în tîuțitul și ropotul mă-runt“.

„Ce aveam de vorbit? Eu gîndeam, fumînd, ea tăcea, privind vișorul ce izbea în fereastră. Totul respira greu. Iar zorii tîrziu ne găseau, din nou, îmbrățișați“.

Aceste stanțe, compuse în spiritul așa zisei „școli din sudul Rusiei“, au plăcut nespus de mult autorului, mai ales par-tea în care „se împletea frumusețea fără strălucire a țărâncuței cu răceala de meduză“.

Rîndurile citate trebuiau să dea o idee despre fața lată a fetei și despre ochii ei foarte mari, puțin gelatinoși, fîră nici o expresie, de culoarea, bine-cunoscută mie, a meduzelor din Marea Neagră sau, dacă vrei, ca a capetelor Gorgonei, ceea ce corespunde și cu stilul puțin mitologic al acelor vremuri romantice..

Dacă ar fi, însă, să descriu acum ochii acestei frumuseți de la țară — la urma-urmei pentru ce? — i-aș compara mai degrabă cu ochii de berbec ai lui Pan de Vrubel, cu atît mai mult cu cit, după cum îmi aduc amînte, cornul gal-ben al lunei se vedea prin fereastră, dar asta nu schimbă valoarea lucruri-lor: versurile nu fac două parale, ca mai toate versurile descriptive și au fost compuse mai ales pentru ultimele două rînduri, neîndoielnic mincinoase, intrucît zorile tîrziu nu i-au găsit nicio-dată îmbrățișați: fata nevinovată dor-mea, de obicei, cu bătrîna-i nîmă pe cuptor, iar stihuitorul pe poezia lipită cu lut, sub masă, pe o prelată așternută peste rămășițele de găinaț și de paie, cu porihartul cu manuscrise sub cap, acoperit cu un cojoc de oaie rupt-fer-fenișă, pe care reușisem să-l schimb în piața din Balta pentru o manta engle-zească aproape nouă, primită de la gos-podăria comitetului regional pe semnă-tura lui S. Ingulov.

După socoteala tînărului, versurile erau menite să producă o puternică

impresie asupra unei cetățence cu care făcuse cunoștință înainte de plecare, dar cu care nu izbutise să înnoade un roman de dragoste, mai mult, nu re-ușise nici măcar s-o privească cum trebuie, dar se hotărîse să recupereze timpul pierdut de cum avea să se în-torcă în oraș...

Valentin Kataev

DOCUMENTE

Tolstoi și literatura universală

Influența exercitată de opera lui Tolstoi asupra literaturii universale a constituit un obiect de studiu pentru mulți istorici literari. La aceste stră-danii s-a adăugat recent o lucrare colec-tivă, cu caracter mai ales documentar, intitulată: „Tolstoi peste hotare“.

Lucrarea se referă la o lungă epocă, cuprinsă între 1850, cînd au apărut primele traduceri din opera lui Tolstoi, și anul 1960, cînd s-au comemorat cei cincizeci de ani de la moartea scriito-rului.

Cele două volume sînt împărțite în mai multe capitole. Capitolul cel mai important din primul volum este intitu-lat „Cuvîntul scriitorilor“. El consem-nează o sumă de mărturii despre opera lui Tolstoi, datorate unor scriitori de faimă universală, de la Romain Rolland la Bernard Shaw, de la Anna Seghers la Alberto Moravia. Astfel, în discursul ținut cu prilejul decernării Premiului Nobel, Roger Martin du Gard a ținut să aducă omagiul său titanului de la Ias-naia Poliana vorbind despre „influența hotărîtoare“ a operei lui Tolstoi asupra propriei sale creații. André Maurois, intervenind în dezbaterile despre desti-nul romanului, a notat: „Niciodată nu s-a scris ceva mai frumos, mai omenesc, mai necesar ca „Război și pace“ și „Anna Karenina“. Iar Hemingway în cartea „Oameni în război“, apărută la New York în 1955, a scris: „Nu cunosc pe nimeni care să fi scris mai bine despre război decît Tolstoi“. Galsworthy considera că romanele și povestirile lui Tolstoi dau „senzația vieții depline“, iar Rolland își afirmă într-un șir de scri-sori, cu adresa Iasnaia Poliana, stima și prețuirea față de opera lui Tolstoi.

Volumul nu ocolește nici dezbaterile în jurul operei lui Tolstoi (prilejuite, mai ales, de comemorarea amintită) în legătură cu posibilitatea ei de a influen-ța și în zilele noastre dezvoltarea roma-nului, opiniile divergente exprimate de diferiți scriitori și cercetători literari.

Un alt capitol înregistrează o parte, cea mai reprezentativă, din cele nouă mii de scrisori primite de Tolstoi din străinătate.

În sfîrșit, merită semnalat faptul că cele două volume ale lucrării consacra un capitol special istoriei traducerii, răspîndirii și studierii operei lui Tolstoi în diferite țări ale lumii, cu particula-ritățile respective. Articolul publicistei Tatiana Nicolescu schițează diagrama cunoașterii lui Tolstoi în România, unde au fost traduse mai întîi, cu un mare succes, „Sonata Kreutzer“ și „Învierea“ și mai tîrziu „Război și pace“ și „Anna Karenina“. În Germania, relatează alți colaboratori de peste hotare ai lucrării, punerea în scenă a piesei „Puterea intu-nericului“ s-a bucurat de o primire foarte caldă în vreme ce „Învie-rea“ a fost întîmpinată cu răceală, iar în Japonia tocmai acest roman s-a bucu-rat de un uriaș succes de librărie.

Partea documentară a culegerii se în-cheie cu capitolul „Ecourite fugii și morții lui Tolstoi în presa de peste ho-tare“.

Ex-libris de G. Ratner

Dialog despre poezie

„Literaturnaia Gazeta“ a adăpostit, în paginile ei, o interesantă convorbire despre poezie, susținută de poetul Leonid Martinov și criticul Evgheni Osetrov.

Punctele de plecare ale discuției au fost următoarele două întrebări ale criticului: Poezia sovietică trece acum printr-o perioadă de înflorire? În ce direcții se dezvoltă discursul poetic?

A doua întrebare n-a primit un răspuns nemijlocit, dar la prima Leonid Martinov a răspuns, răs-picat, afir-mativ: „Mi se pare că poezia noastră se află acum într-o etapă de avînt. Ca, de altfel, totdeauna, pentru că ade-vărata artă, după părerea mea, nu ră-mîne în urma vieții și, într-o anumită măsură, o depășește.“

Acest proces nu se desfășoară lin, ci inegal și uneori se încetinește... Contem-porarii pot să nu observe acest lucru, dar perioadele ce par stagnante sînt, de fapt, perioade de creștere invizibilă, de formare, de maturizare“.

Evgheni Osetrov și-a exprimat neli-niștea față de avalanșa de versuri ce se abate asupra revistelor și editurilor întrebîndu-se dacă ea nu constituie un pericol pentru calitatea poeziei și pen-tru educarea cititorilor de poezie. Leonid Martinov a ținut să înlăture neli-niștea interlocutorului său, amintindu-i că această afluență de versuri oferă și posibilitatea trierii, alegere pe care o fac, deopotrivă, cititorii, critica de specialitate și, în ultimă instanță, timpul.

Dar apoi, în cursul convorbirii, rolu-rile s-au inversat. Cel care întreba a fost de astădată Leonid Martinov, iar Evgheni Osetrov a trebuit să răs-pundă.

L. Martinov: „De altfel, Evgheni Iva-novici, ce versuri preferi?“

Evgheni Osetrov: „Îmi plac versu-rile care pot fi nu numai citite, ci și recitate, care îți destăinuie ceva nou la fiecare lectură. Am observat de mul-te ori că oamenii percep în mod dife-rit aceeași poezie. Cuvîntul poetic are ecouri multiple și de sens, și de culoa-re, și de sunet. Oamenii din epoci dife-rite selectează din poezia de valoare ceea ce corespunde mai bine cu sta-rea de spirit și gîndurile lor. Cînd au început zborurile cosmice, au fost ci-tite, pînă și de pe estrade, versurile lui Lermontov: „S-a deschis mare prăpas-tia stelelor, stelele sînt nenumărate, genunile adînci“ cu toate că, încă de pe vremea lui Pușkin, odele științifice ale lui Lermontov erau socotite ireme-diabil arhaice“.

Reluîndu-și rolul, criticul sovietic a ținut, la rîndu-i să afle opinia poetu-lui despre aportul cititorului și al pre-gătirii sale intelectuale la definirea limbajului poetic și al unei epoci. Leonid Martinov a răspuns referindu-se la propria-i experiență. Mulți au căutat să-l convingă că poezia lui, „Bătrînele locomotive“, nu poate fi publicată din pricina limbajului ei dificil. Dar după ce a văzut lumina tiparului, printre alții, i-au scris un om de știință și o muncitoare de la o uzină electrică și din rîndurile lor și-a dat seama că a-mîndoi i-au înțeles intențiile.

În continuare, dialogul a urmat să înșire, pe axul unei discuții degajate, numeroase alte probleme ale poeziei so-vietice contemporane.

actualitatea

MERIDIANE SOVIETICE

800 de insule

Pot constitui 800 de insule un arhipelag? Evident că da. În acest caz despre estoniieni se poate spune că trăiesc pe un arhipelag. Căci R.S.S. Estonă numără mai bine de 800 de insule a căror suprafață se ridică la 4200 km² sau 9 la sută din întreaga suprafață a republicii. Cea mai mare insulă are 50 de kilometri, cea mai mică abia cîțiva metri!

Fiecare insulă își are conformația, particularitățile ei. Unele sînt locuite, altele sînt numai popas și adăpost pentru păsări, în fine altele sînt pur și simplu pustii. Insulele locuite au ceva comun — anume ocupația oamenilor: pescuitul. Acesta e practicat însă numai de bărbați, căci femeile se simt atrase cu predilecție de agricultură, de activitatea casnică. Și mai există și tradițiile. De pildă locuitorii insulei Saaremaa, cu o suprafață de 2700 km², care se avîntă cu pescadourile lor tocmai în apele Atlanticului, se mîndresc cu zidurile lor de șist, cu morile de vînt și cu berea pe care o produc și pe care turiștii o consideră excelentă. Insulițele Vaika și Vislandi sînt cunoscute ca loc de studiere a migrației păsărilor, ce ajung aici tocmai din Italia, Franța, Portugalia, Olanda, Belgia și Tunisia.

Interesante sînt și insulele Kihnu și Ruhnu, a căror populație se mîndrește cu splendidele costume naționale și cu întrecerile sportive, care amintesc de jocurile olimpice ale antichității. În toată verii, pescarii și vînătorii de foci din aceste insule sărbătoresc triumful zilei asupra nopții aprinzînd ruguri uriașe, după care cel mai în vîrstă locuitor ia făclia pe care o predă paznicului farului ca să-l aprindă, vestind astfel începutul întrecerilor sportive. Programul competițiilor cuprinde diverse discipline atletice, întreceri de natație și tir, vînătoare de foci și îndeminare la pescuit, canotaj etc. Întrecerile nu se poartă, însă, numai pe plan sportiv. Ele se referă și la cea mai gospodărită locuință sau la familia care citește cel mai mult.

Rezultatele sînt omologate de comisiile speciale care întocmesc statistici cuprinzătoare în care sînt incluse și cele mai talentate brodeze, posesorii celor mai bogate biblioteci și ex-librisuri, cei mai pasionați amatori de artă. După care sînt organizate expoziții. La competiții participă oaspeți din insulele vecine și de pe continent. Momentul culminant îl constituie defilarea pescadourilor, o adevărată paradă maritimă.

AGRONOMIE

În sfîrșit,
grîul peren?

Primăvara și vara sînt anotimpuri de activitate intensă în grădinile botanice. Se fac studii legate de obținerea unor culturi noi și se elaborează metode de sporire a producției la hectar. Colaboratorii grădinii botanice din Siberia, de pildă, desfășoară o susținută activitate pentru experimentarea și aplicarea în colhozuri și sovhozuri a rezultatelor cercetării științifice. Ei organizează experiențe de combinare a hrănirii extraradiculare a plantelor cu plivitul chimic, ceea ce ar îngădui folosirea mai eficientă a mijloacelor tehnice și o mai bună organizare a îngrijirii plantelor.

În ultimul timp, a trecut cu succes toate probele o nouă metodă elaborată

de cercetătorii Grădinii botanice siberiene care grăbește coacerea boabelor de grîu; acestea sînt supuse acțiunii unor compuși chimici biologic activi. Metoda este introdusă acum pe scară largă în regiunile Novosibirsk, Tomsk și Omsk. Mari foleose vor aduce agriculturii și procedeele de cultivare a sfeclei de zahăr în condițiile unui regim rațional de irigare. Continuă, de asemenea, studiarea metodelor de obținere a unor recolte bogate în stepa Kulunda.

O altă grădină botanică a Academiei de Științe a U.R.S.S., condusă de cunoscutul selecționar acad. Nikolai Tișin, obține succese importante deosebi în cultivarea cerealelor. În clipa de față pe cuprinsul Uniunii Sovietice se cultivă șase soiuri noi de hibrizi de grîu și pir de primăvară și toamnă care dau recolte foarte bogate. În plus, aceste culturi se coc cu 10—12 zile mai devreme decît alte soiuri de grîu. Nikolai Tișin personal a obținut cîteva culturi absolut noi între care și grîul peren. Semănat pe o parcelă experimentală, grîul peren a dat rod timp de trei ani fără a fi nevoie să fie resemănat în fiecare an.

Pînă nu de mult în U.R.S.S. era cunoscut grîul ramificat numai de pri-

Grîul peren de toamnă și „inventatorul” lui, acad. Tișin

măvară. Sub îndrumarea lui Tișin, cercetătorii au obținut și varianta de toamnă a acestui soi. Un spic din noul grîu de toamnă poate avea pînă la 100 de boabe, față de 50 la grîul obișnuit. Grîul ramificat de toamnă dă circa 60 de chintale de boabe la hectar. Nu va trece mult timp și noul soi de grîu va fi semănat în toate colhozurile și sovhozurile. Acum, academicianul grîului, cum i se mai spune lui N. Tișin, lucrează intens la obținerea de noi hibrizi de cerealiere cu plante sălbatice și la realizarea de alte soiuri de grîu.

AMENAJĂRI FUNCiare

Corp la corp
cu jungla

Vechea Colhidă, patria liniei de aur rîvnite de argonauți, care și-a păstrat de altfel numele, este foarte ușor de găsit pe harta fizică a Gruziei, fiind singura pată de culoare verde înconjurată de castaniu închis. Depresiunea are forma unui triunghi, a cărui bază o constituie 100 km din coasta Mării Negre; de-a lungul medianei este străbătută de fluviul Rioni.

Cele 220 000 de hectare ale Colhidei erau, și parțial mai sînt încă, o junglă crescută pe mlaștini și infestată de malarie. Riurile cărau atît de mult prundiș din munți, încît își blocau singure calea; apele se adunau și se revărsau în spatele acestor diguri naturale, îmbibau solul și, adăugîndu-se apelor subterane care nu mai apucau să se scurgă, transformau cîmpia într-o nesfîrșită mlaștină. Acțiunea de amenajare a început în anul 1932 prin curățirea și adîncirea albiei riurilor. Canale de drenaj au fost trasate în lung și în lat, putînd fi văzute și astăzi printre tufe de ceai, la intervale egale de 21 m. În riuri au fost prăsiți guppi, niște peștișori care au stîrpit larvele de țînțari.

Pădurea milenară a Colhidei este o junglă în adevăratul sens al cuvîntului. Caracterul ei particular îl este conferit nu atît de arborii de esențe variate — stejari puternici, pini noduroși, anini, castani, cimișiri, tise — cît de subarboret, un desigur de nepătruns în care se înghesuie liane, rododendroni, lauri, ferigi și iederă. Defrișarea se face cu tractoare grele; în urma lor, peisajul e parcă pustiu de un uragan, nu se mai vîd decît copaci răsturnați și tufe dez-

rădăcinate. După curățirea unei parcele, vine rîndul unor pluguri care scurmă pămîntul pînă la 40—50 cm adîncime pentru a scoate și ultimele rădăcini. Sînt atît de multe că operația trebuie repetată de cîteva ori. Din loc în loc se înalță munți de rădăcini adunate în vederea transportului.

Cînd jungla este înlocuită, însă, de plantații de ceai sau citrice nu se mai poate închipui nici o relație între cele două forme de vegetație. Tufe de ceai se înșiruie în linii drepte, la intervale potrivite pentru mașina de cules. Căci, în fine, s-a realizat și această mult dorită mașină. Frunzele de ceai cresc foarte repede; din mai pînă în octombrie trebuie tăiate la fiecare două zile, tufă după tufă, o muncă migăloasă ce reclamă mulți muncitori. După nenumărate proiecte, încercări, eșecuri, îmbunătățiri, noi probe, s-a născut „Sarkartvelo” (Gruzia), mașina care înlocuiește 50 de culegători. Livezile de lămii, mandarine, portocali au fost plantate mai mult pe terase amenajate pe pantele munților, unde este mai cald decît în cîmpie. Alte culturi rentabile sînt dafinul care dă anual 3—4 tone de frunze la hectar și arborele de tung, din ale cărui fructe în formă de pară se scoate un ulei special folosit la motoarele de avioane și nave.

Pînă acum au fost amenajate 60 000 ha, iar pînă în 1970 vor mai fi plantate încă 90 000. Acțiunea nu este deloc ușoară, cerînd oameni entuziaști, o mare cheltuială de forță și, mai cu seamă, investiții considerabile. Transformarea unui hectar de junglă într-o plantație de ceai sau o livadă de portocali costă 1 000 de ruble. Efortul este, însă, pe deplin justificat. După cum se știe, Rusia țaristă trebuia să-și importe tot necesarul de ceai (care nu era prea mic!). În 1966, însă, din Gruzia s-au recoltat 226 000 tone, adică 98 la sută din consumul întregii Uniunii Sovietice. Și cucerirea junglei continuă...

COMERȚ

Pile de unghii
cu diamant

Celula fotoelectrică de la intrarea magazinului „Almaz” din Kiev întîmpină zilnic nenumărați cumpărători și vizitatori. În fiecare lună ea înregistrează 25—30 de mii de intrări. Mulți intră nu neapărat cu intenția de a achiziționa ceva, ci numai pentru a privi. De unde se poate deduce, pe bună dreptate, că magazinul desface mărfuri care merită să fie privite. Responsabilul unui salon de cofatură cercetează, de pildă, tuburi cu pastă de diamant pentru ascuțit briciurile. Un reprezentant al unei uzine constructoare de mașini admiră un disc metalic, de dimensiunile unei farfurii, pe care strălucesc mii de diamante. Este o adevărată comoară de 356 de carate. Alți cumpărători caută diamante pentru tăiat geamuri cu piatră naturală sau sintetică, pile de unghii cu diamant etc.

Originalul magazin a fost recent deschis în orașul de baștină al diamantelor artificiale sovietice. Acum cinci ani un grup de cercetători ucraineni realiza primele cristale artificiale pentru industrie; astăzi magazinul kievlan desface un larg sortiment de produse ale uzinei experimentale de materiale și instrumente dure. Diamantele artificiale iau calea uzinelor, mi-

nelor, instalațiilor de foraj, saloanelor de cofatură etc. Dar magazinul nu desface numai cristale artificiale, ci și diamante naturale. În vitrine și în rafturi ele se arată cumpărătorilor și prietătorilor sub forma unor exponate care mai de care mai atractive: cupe fine de sticlă măiestrit tăiate de-a lungul axului cu un mic ferăstrău cu diamant; o mare colecție de articole cu pietre prețioase prelucrate cu instrumente cu diamant; marmură și granit tăiate în bucăți mici; „flacoane” cu diamante artificiale. Aceste „materii prime” sînt mai ales solicitate de firme străine. Cine dorește să privească mai atent pietricelele are la dispoziție un microscop cu lentilele șlefuite tot cu ajutorul pastei de diamant.

În afară de vînzare, magazinul „Almaz” se mai ocupă și cu reclamă produselor. Reprezentanții întreprinderilor capătă consultații în toate problemele legate de folosirea instrumentelor cu diamant. Consultații magazinului prezintă în funcțiune mașinulele care prelucreză materialele cele mai recalcitrante.

În încheiere, o cifră eloventă. U.R.S.S. a economisit în 1966 datorită folosirii diamantelor sintetice în procesele tehnologice circa 200.000.000 de ruble.

INDUSTRIA EXTRACTIVĂ

Gazele

au o bază... solidă

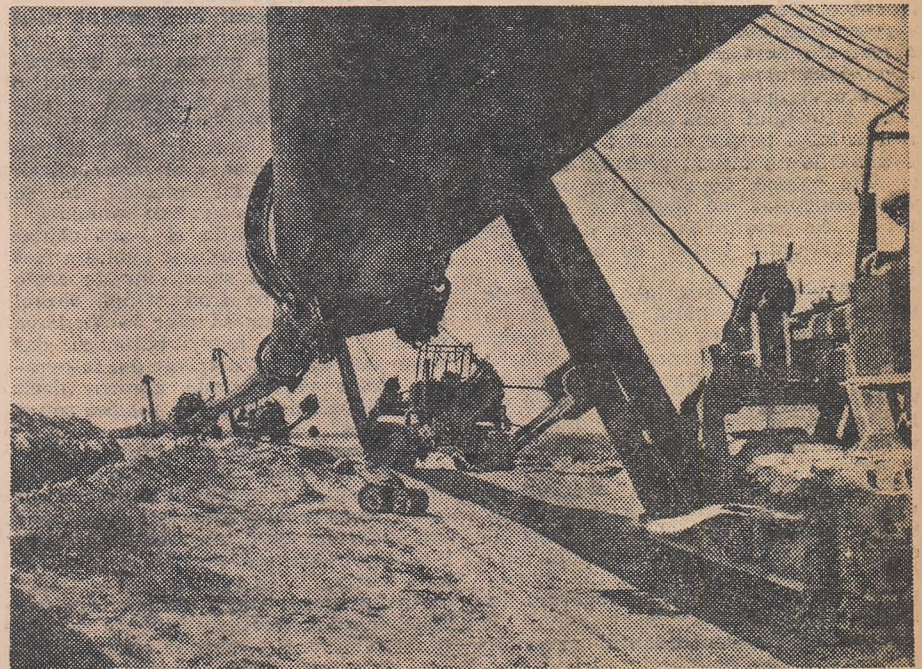
Alegerea lui A. I. Sorokin, adjunct al ministrului Industriei gazelor din U.R.S.S. ca președinte al Uniunii internaționale a gazelor, cu prilejul recentului Congres de la Hamburg al acestei organizații, a fost unanim interpretată de participanții la amintita reuniune ca o recunoaștere a impunătoarelor realizări dobîndite de Uniunea Sovietică în acest domeniu de mare viitor al industriei.

Pentru anul acesta se scotează în Uniunea Sovietică, după date preliminare, pe o producție de 160 de miliarde metri cubi, pentru anul viitor se prevede o producție de 175 de miliarde metri cubi, iar pentru 1970 — cînd viitorul Congres al Uniunii internaționale a gazelor se va ține la Moscova — realizări record cuprinse între 225 și 240 miliarde metri cubi. Se crede că această ultimă cifră va putea fi atinsă fără dificultate dacă între timp se vor realiza și da în funcțiune conducte cu un diametru de 2,5 metri.

Aceste conducte neobișnuite ar urma să fie construite din beton armat combinat cu mase plastice, în așa fel încît să poată suporta o presiune de 50 de atmosfere. Evident, multumită acestor conducte s-ar obține și o sensibilă scădere a prețului de cost al gazelor.

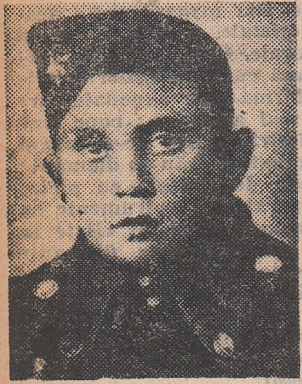
Rezervele de gaze prospectate pînă acum în U.R.S.S. se ridică la 60.000 de miliarde de metri cubi. Pentru a ne face însă o idee mai pregnantă despre mărimea lor, e de ajuns să știm că rezervele cunoscute și prezumate din Europa occidentală sînt apreciate la 4 500 miliarde metri cubi, cele din Africa de Nord la 3 500 miliarde, din S.U.A. la 8 000 de miliarde.

Cele mai importante zăcămintă de gaze naturale ale U.R.S.S. se află în Asia Centrală și Siberia. Anul acesta forajele vor însuma 730 000 de metri în regiunile în curs de exploatare și 2 500 000 de metri în regiunile unde au fost descoperite noi zăcămintă.

Conducta de gaze cu diametrul de 1020 mm din Buhara — Ural

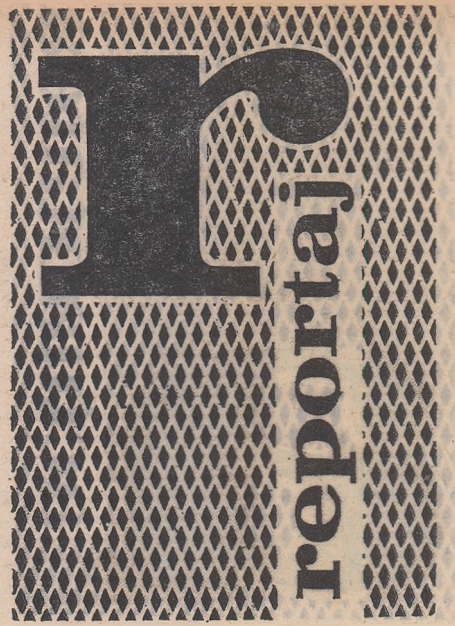

A. A. Kolesnikov în 1944...

A TREIA MISIUNE A LUI SAN SANICI

Eroul nu avea decît 13 ani...

Acum mai bine de un an am primit o scrisoare din regiunea Perm de la un fost căpitan, Zavarzin sau Vavarzin (nu știu exact, semnătura era neclară), care comandase în timpul războiului un batalion cu misiune specială. Întimplarea relatată de căpitan era atât de neobișnuită, încît o reproduc aproape integral.

„Înainte de ofensiva declanșată în vara lui 1944 pe Frontul 1 bielorus — arăta semnatarul scrisorii — am primit misiunea să arunc în aer o cale ferată din spatele frontului inamic, pe unde, nemții își aprovizionau trupele din sectorul respectiv. Eram 22 de inși. Înainte de plecare am fost prevenit că împreună cu noi va mai trece linia frontului un ostaș, care avea o misiune specială. După cum știți, în război, și mai ales dacă lucrezi în serviciul de informații, nu pui întrebări. Așa încît mare ne-a fost mirarea cînd am constatat că cel de al 23-lea membru al grupului nostru era un băiat de vreo 12—13 ani, care se comporta însă extrem de degajat. După trecerea liniei, copilul s-a făcut nevăzută. Timp de trei zile n-a mai dat pe la noi, așa încît aproape îl uitasem. Dar în a patra zi a răsărit parcă din pămînt.

Pentru actul nostru de diversiune alesesem o mică haltă de încrucșare din preajma unui riuuleț, peste care se arcuia un pod cu o singură linie ferată. Nu ne puteam apropia, însă, prea mult de locul cu pricina; podul era înconjurat de trei rînduri de sentinele. Împărțindu-ne în două grupuri, căutam să înaintăm fiecare din altă direcție.

Grupul condus de mine se adăpostise într-un hățis din preajma haltei. La un moment dat, spre surprinderea noastră, băiatul ne descoperi. Deși eram bine camuflați, drăcușorul ne depistase totuși. Și exact în clipa cînd voiam să-i ordon să-și vadă de drum, îmi spuse că intenționa să treacă podul cu un tren german și se interesă cam la ce intervale treceau eșaloanele germane spre front.

Curînd, în haltă intră o garnitură foarte bine păzită. Toate vagoanele erau închise; transportau probabil muniții. Trenul se oprise pentru că trebuia să facă cruce cu un altul. Peste cîteva minute, din direcția frontului se zări venind un tren sanitar. Ceea ce urmă ne ului pe toți. Văzînd garnitura sanitară, paza trenului cu muniții trecu de partea cealaltă ca să se uite la raniți. Era un moment prielnic ca să acționăm. Dar nici mie, care aveam destulă experiență, nu-mi veni în minte ideea fericită care să ne ajute la îndeplinirea misiunii. Băiatul, însă, ne ceru grăbit exploziv. Înșfăcă o cutie plină, țîșni din tuși și se mistui sub vagoanele țixite cu muniții.

Nu trecură nici 15 secunde și trenul o luă din loc. Băiatul nu ieșise însă de sub el. De jos, din ascunzeliul nostru, vedeam picioarele sentinelor care săreau din mers pe scări. Trenul înainta încet. Deși pînă la pod mai erau 700—800 de metri, paza construcției de piatră începea imediat după macaz. Cînd garnitura intră pe pod, se auzi o explozie urmată de un bubuit prelung. În haltă se iscă panică, izbucniră împușcături. Am hotărît să ne depărțăm cît mai repede cu putință de locul primejdios și să ne unim forțele cu ceilalți tovarăși.

După vreo trei ore, la o distanță de 6—8 kilometri de haltă, am dat peste un om de legătură din celălalt grup, care ne-a adus la cunoștință un lucru îngrijorător: cu puțin timp înainte ca vagoanele și, o dată cu ele, podul să fi sărit în aer, membrii grupului doi văzuseră un om zvrîindu-se de pe pod în apă...

Germanii îl zăriseră și trimiseseră numaidecît o ambarcațiune, care îl capturase fără nici o greutate. Convins că era un ostaș de-al nostru, grupul porni în urmărirea ambarcațiunii, trimițînd, totodată, un om de legătură în întîmpinarea noastră.

Întîlnirea cu comandantul grupului doi ne aduse amănunte prețioase; acesta îmi raportă că barca germană acostase în preajma unei căsuțe de pe

mal — corpul de gardă, probabil — iar omul fusese tirat înăuntru. Hotărîți să-l eliberăm cu orice preț, am atacat paza. Nu erau decît vreo 6—7 inși, așa încît ne-am descotorosit repede de ei. Dar băiatul — căci despre el e vorba — era în stare gravă. Fusesse bătut în cuie în perete — crucificat — totuși nu murise încă și gema slab. De sub unghii i se scurgeau șiroaie de sînge, picioarele îi erau și ele însîngerate.

L-am învelit într-o foaie de cort și am ieșit imediat din casă. Curînd, am poposit într-un luminiș ca să-i spălăm rănile și să-l pansăm. Tot timpul cît îl purtasem pe brațe, copilul fusese fără cunoștință, dar cînd am început să-l pansăm a prins să delireze și să răspundă chiar la unele întrebări ale noastre. În felul acesta am aflat că era din Moscova și locuia pe strada Begovaia. Acasă îi rămăsese numai mama, Evghenia Fiodorovna, care lucra de mulți ani la Comisariatul poporului pentru finanțe. Apoi a început să delireze din nou foarte puternic. Nu ne-a spus cum îl cheamă, dar tot timpul cerea să-l chemăm pe nr. 8, pe seamă eomandantului lui.

Am pornit din nou la drum; la un moment dat trebuia să trecem un riuuleț, dar ne-a ieșit în cale o patrule, care a început să ne vîneze cu înverșunare. Descoperind, într-un stufăriș, o barcă, am urcat în ea băiatul și doi oameni și le-am ordonat să vislească cu mîinile, înaintînd în direcția curentului.

Curînd, barca a dispărut din cîmpul nostru vizual. În cursul nopții, grupul nostru, alcătuit acum numai din 8 supraviețuitori, a izbutit să scape, în sfîrșit, de urmăritori, iar după 24 de ore să treacă linia frontului. În raportul prezentat comandantului am vorbit și despre băiat, fără să pot aduce, însă, date exacte.

La două săptămîni după această întîmplare — mă aflam la Minsk — am fost decorat și am vrut să mă fotografiez. În timp ce așteptam să-mi vină rîndul, mi-am aruncat privirea în vitrină. Printre fotografiile expuse am descoperit-o și pe aceea a micului nostru erou. Am cerut fotografului să-și cerceteze registrele și să-mi spună cine era copilul. Spre marea mea dezamăgire, fotograful nu avea însă nici o evidență. Iar despre fotografia cu pricina mi-a putut spune doar că o făcuse în urmă cu o lună. Își amintea că băiatul era tanchist, mai exact ostașii care-l însoțeau erau tanchiști și i se adresau ceremonios cu: San Sanici.

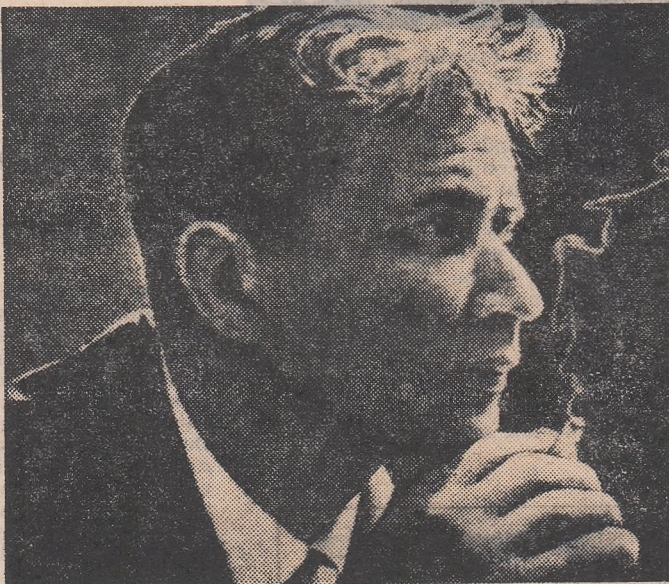
Am luat fotografia și l-am căutat multă vreme pe copil, dar apoi am fost rănit, internat în spital, iar de acolo am plecat iar pe front. După război mi-am tot propus să plec la Moscova ca să o caut pe mama băiatului, dar n-am mai ajuns. Vă trimit dv. fotografia. Poate veți fi mai norocos decît mine și veți da de urma mamei sau a altor rude”.

Scrisoarea era însoțită și de fotografia copilului. Istorisirea căpitanului m-a impresionat și mi-am propus să pornesc în căutarea mamei băiatului. Scrisoarea îmi dădea un fir conducător: Evghenia Fiodorovna trebuia căutată la Ministerul de Finanțe. În felul acesta am aflat de la funcționarii mai vîrstnici din minister, care o cunoșteau bine, că Evghenia Fiodorovna tocmai se pensionase. Tot ei mi-au dat și adresa bătrînei: strada Begovaia 32, ap. 77. Dar atunci am mai aflat un lucru, la care nu mă

așteptam deloc și anume că fiul Evgheniei Fiodorovna, copilul tanchist crucificat de fasciști, San Sanici — cum îi spuneau tovarășii lui — sau, mai exact, Alexandr Alexandrovici Kolesnikov trăiește și e sănătos. Locuiește la Moscova și lucrează ca inginer la trustul „Energogol” de pe lângă Ministerul Industriei Carbonifere al U.R.S.S.

Nu de mult, m-am întîlnit cu el. E un bărbat înalt, uscățiv și modest, aproape timid, dar are aceiași ochi neastîmpărați ca în fotografii. Vorbește foarte puțin despre el, temîndu-se parcă să nu se spună că se laudă.

În toamna lui 1943, Sanea Kolesnikov, elev la o școală din Moscova, abia împlinise 12 ani cînd a fugit pe front. A mers cu trenul și cu mașini de ocazie pînă aproape de linia întîia; acolo a declarat că tatăl lui lupta pe front, iar mama murise în timpul evacuării. Așa încît a fost „adoptat” de regimentul 50 de tancuri al corpului 11 de motorizate.

...și în 1967

Pe vremea aceea în unitățile noastre de pe front se aflau mulți copii orfani.

Prima decorație, Sanea a primit-o în timp ce regimentul, dislocat în spatele frontului, pregătea o ofensivă. Într-o zi cînd avioane germane mitraliau pozițiile tanchiștilor, copilul nu s-a refugiat în adăpost, ci i-a ajutat pe ostași, sub ploaia de gloanțe, să camufleze mașinile sub foi de cort, spre a le apăra de distrugere. Comandantul regimentului l-a decorat atunci cu medalia „Pentru vitejie”. După ce au ajuns în prima linie și au declanșat ofensiva, tanchiștii căutau să-l ferească pe copil de primejdie, dar în zadar; San Sanici, cum îi spuneau mulți, profita de orice prilej ca să se strecoare pe pozițiile de luptă. Se împrieteniase mai cu seamă cu ostași din serviciul de informații și-i ruga mereu să-l ia cu ei în misiune. Ostașii rideau, bineînțeles, de el. Dar, cum se știe, în activitatea acestui serviciu se întîmplă de multe ori ca un adult, cînd acționează în spatele frontului dușman, să stîrnească bănuiele, în timp ce un copil isteț nu atrage atenția și îndeplinește cu mai mult succes o misiune. Într-un rînd să-l întîmplat ca un radiotelegrafist parașutat în spatele frontului german să termine bateriile pentru radioemitor și era foarte greu de ajuns în locul unde lucra. San Sanici s-a oferit bucuros să-i ducă baterii.

În cursul nopții a trecut linia frontului cu un grup de ostași din serviciul de informații, a străbătut vreo zece kilometri printr-o pădure, a petrecut o bună bucată de vreme, deși îi era cumplit de frică, într-un cimitir, printre morminte, măcînd din cînd în cînd ca rața, cum fusese învățat, pînă cînd semnalul a fost auzit de radiotelegrafist. La întoarcere, San Sanici a fost decorat cu a doua medalie „Pentru vitejie”.

Apoi a trecut linia frontului într-un sat ocupat de germani ca să ia legătura

cu niște ilegaliști. Băiețelul murdar și cu hainele ferfeniță, cu o desagă bucșită cu coji de piine și cartofi fierți, a umblat nestingherit prin sat îndeplinind misiunea încredințată, după care s-a întors înapoi. Incursiunea în spațiile frontului pomenită în scrisoarea căpitanului a fost a treia la număr. Avea de dus la îndeplinire o misiune încredințată de un maior de aviație. De la linia frontului, pe teritoriul ocupat de dușman, pornea o cale ferată. Ostașii sovietici aflaseră că undeva, între kilometri 50 și 70, din această linie ferată se ramifica o alta, construită de dușman, pe care erau deviate trenuri încărcate cu tancuri și muniții, depozitate apoi într-un loc ferit. Aflată în pădure și foarte bine camuflată, calea ferată nu putea fi depistată de avioanele noastre. Dar armamentul trebuia bombardat și San Sanici primise misiunea să stabilească exact unde începea și unde sfîrșea linia.

În acest scop i se dăduseră cinci fețe de pernă pe care trebuia, chipurile, să le schimbe, într-un sat, pe alimente. Urma să meargă prin pădure de-a lungul căii ferate și, îndată ce avea să descopere punctul de unde linia se ramifica, trebuia să urce într-un copac înalt din preajmă și să aștepte în el o față de pernă. Apoi să meargă pînă la capătul liniei și de ambele părți ale haltei unde se descărca armamentul să lase în copaci încă două fețe de pernă. A doua zi seara și, apoi, zilnic între patru și cinci dimineața, peste sectorul respectiv urma să treacă un avion de recunoaștere sovietic. Sanea trebuia să-l urmărească. Dacă pilotul observa fețele de pernă, avionul avea să incline din aripi și atunci San Sanici își putea socoti misiunea încheiată și se putea întoarce la regiment.

Totul a izbutit cum nu se poate mai bine. Avionul a venit exact la ora fixată, a zburat deasupra lui San Sanici, a făcut un ocol și apoi a început să incline din aripi. Băiatul a sărit din copac și a pornit voios înapoi. După două ore de drum, a auzit un bîzîit de motoare și prin frunzișul des a zărit un grup de bombardiere sovietice. După 15 minute halta a fost puternic bombardată.

A patra zi, copilul a descoperit întîmplător grupul nostru de lingă haltă de încrucșare; mai departe lucrurile s-au desfășurat așa cum le-a descris căpitanul în scrisoarea lui. Sanea a aprins sub vagoane fitilul explozibilului și a sărit în riu. Cînd a ieșit la suprafață a văzut însă că apa era împroșcată de gloanțe. S-a băgat din nou sub apă, dar cînd să se ridice a doua oară la suprafață a izbucnit explozia de pe pod și un suflu de aer fierbinte l-a zvrîlit la mare distanță. Mai mult nu-și amintesc ce s-a întîmplat cu el.

San Sanici n-a știut că a fost prins de fasciști și crucificat și că a fost salvat de oameni din serviciul nostru de informații. Alexandr Alexandrovici Kolesnikov a aflat acest lucru de la mine, după 23 de ani, cînd i-am citit scrisoarea căpitanului. Abia atunci a înțeles de ce are la mîini și picioare niște cicatrice abia vizibile — urmele cuielor, și de ce virfurile degetelor de la mîini și picioare au început să i se mărească anormal, de ce i s-au umflat. Atunci, în copilărie, rănile se cicatrizaseră repede, fără urmări, dar mult mai tîrziu, în 1953, primele falange ale degetelor au început să i se umfle. Medicii au fost de părere că era grav bolnav de hipofiză: în realitate, însă, erau urmele ciocanului fascist.

Sanea și-a revenit în fire după cîteva zile. Zăcea pe vatra unui cuptor țărănesc într-un sat pîrjolit de nemți. Lîngă el se afla un necunoscut, probabil unul din oamenii trimiși de căpitan cu barca. Cînd s-a întunecat, ostașul i-a spus că se duce să caute ceva de mîncare, dar nu s-a mai întors. Și Sanea a zăcut așa cîteva zile, nu știe cîte,

S. S. Smirnov

(Continuare în pag. 11-a)

52.000 de răspunsuri

Revista „Sovetski ekran“ a organizat printre cititorii săi un concurs privitor la anul cinematografic 1966. Concursul a stîrnit mare interes. Redacția a primit 52.000 de răspunsuri numai de la participanții maturi. Facem această precizare, fiindcă numărul total al răspunsurilor ar fi fost mult mai mare, dar la calculul general nu s-a ținut seama de chestionarele completate de spectatori sub 16 ani (care, bineînțeles, au văzut și filme interzise vîrstei lor!).

Iată rezultatele concursului.
Cel mai bun film sovietic al anului 1966: „Nimeni nu voia să moară“.

Pe locurile II și III urmează „Război și pace“ și „Fascismul obișnuit“.

Pentru locurile IV-X au fost indicate filmele „Lenin în Polonia“, „Inima mamei“, „Femeile“, „Feriți-vă automobilul“, „Pe gheața subțire“, „Vipera“, „Sună, deschideți ușa“.

Cel mai bun film străin al anului: „Femei pentru soldați“ (Italia).

De aici înainte, părerile s-au împărțit. Bărbații au indicat, în ordine, „Eclipsa“, „Rashomon“, „O lume nebună, nebună, nebună, nebună“ și „Pasagerul misterios“, iar femeile „Votez pentru dragoste“, „Bătrîni la cules hamei“, „Dragoste sub ulmi“ și „Aventurile lui Werner Holt“.

Cea mai bună actriță a anului: Liudmila Savelieva („Război și pace“).

Pentru următoarele patru locuri bărbații le-au votat pe Sophia Loren („Dragoste sub ulmi“), Pola Raksa („Nocturna“), Ninel Mișkova („Vipera“) și Via Artmane („Nimeni nu voia să moară“); femeile pe Pola Raksa, Sophia Loren, Ninel Mișkova și Elena Fadeeva („Inima mamei“).

Cît privește cel mai bun actor al anului, părerile n-au coincis chiar de la început. Bărbații au fost pentru:

1) Innokenti Smoktunovski („Feriți-vă automobilul“), 2) Bruno Oia („Nimeni nu voia să moară“), 3) Roland Bikov („Sună, deschideți ușa“, „Bună, eu sînt!“), 4) Gregory Peck („Omorîți-l pe zeflemist“) și 5) Viaceslav Tihonov („Război și pace“).

Femeile au stabilit altă ordine (cu excepția locului II):

1) Viaceslav Tihonov, 2) Bruno Oia, 3) Nikolai Kriucikov („Rătăcitul“), 4) Innokenti Smoktunovski și 5) Serghei Bondarciuk („Război și pace“).

„Nedreptății“
ecranului

Înainte ca un film să apară pe ecrane, cinematografele expun în vitrine, ca reclamă, ștraifuri de cadre din filmul respectiv. Uneori și afișele sînt alcătuite tot din asemenea „cadre“, care de fapt nu sînt cadre, ci fotografii. Căci cel care le-a făcut nu este operator, ci un fotograf obișnuit, ce a însoțit respectiva echipă de filmare, a muncit neștiut, modest, și cu toate că uneori o fotografie poate deveni simbolul filmului, numele autorului ei nu va fi cunoscut niciodată de public.

Așa s-a întîmplat cu „Ceapaev“. Fotografia care îl înfățișează pe viteazul conducător cu mina întinsă energic înainte, stînd în picioare, într-o căruță, alături de mitraliorul Petka, a devenit de mult simbolul filmului și chiar al unei epoci întregi a cinematografului sovietic. De fapt în film nu există un asemenea cadru. Autorul acestei compoziții simbolice, cunoscut doar de foarte puțini specialiști, este A. Dudko, care a fost fotograf al echipei conduse de frații Vasilev.

arta

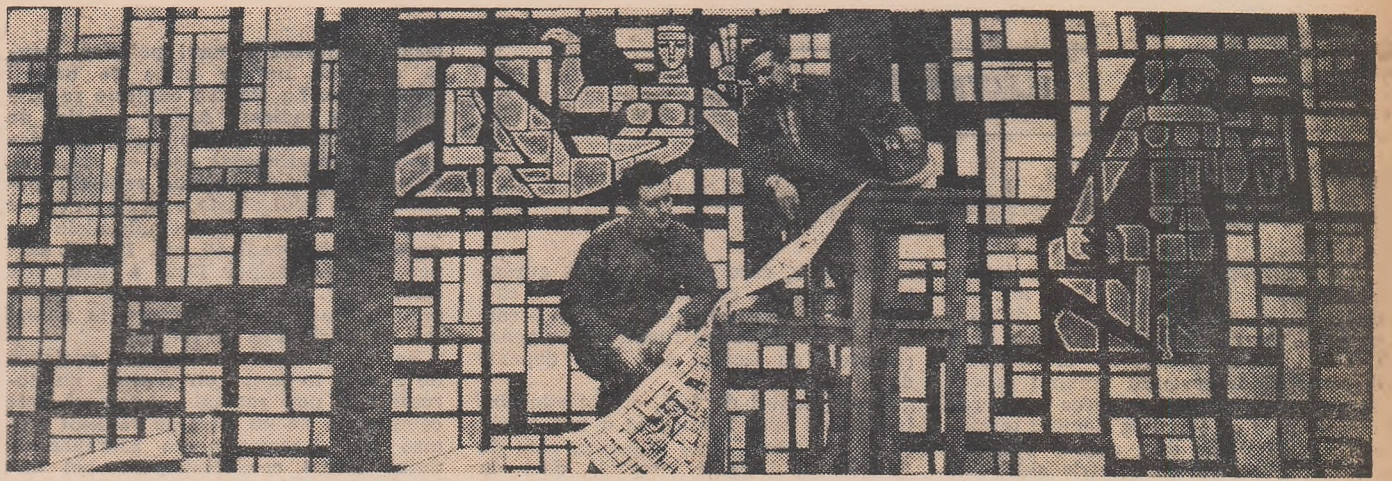
TEATRU

Între eroism și satiră

Teatrul de satiră din Moscova, condus de Valentin Plucek, nu-și dezmințe numele. Este sarea și piperul peisajului teatral moscovit, promovînd un repertoriu „acidulat“, care și-a cîștigat un public fidel și exigent.

De curînd, teatrul a oferit spectatorilor o nouă premieră, cu piesa „Intervenția“ de L. Slavin. Piesa are vîrsta de peste trei decenii, cît numără, de altminteri, și existența ei scenică. Prima montare a avut loc tot atunci, la teatrul „Vahtangov“.

De ce a ales însă Plucek tocmai „Intervenția“ ca să omagieze anul jubiliar al Revoluției?

Vechea artă a vitraliului cunoaște în U.R.S.S. o nouă tinerețe

Munca „fotografului de film“ nu e ușoară. Iată ce spune despre ea cunoscutul regizor Mihail Romm, mare admirator al virtuozilor acestei profesii:

„După ce cadrul este gata, după ce s-au făcut trei, cinci, șapte dubluri și regizorul spune: „E bine, mergem mai departe“ — și toți oftează ușurați, fiindcă timpul echipei de filmare este întotdeauna drămuț, atunci apare și fotograf. Cu o privire rugătoare, el mai cere încă două-trei minute ca să fotografieze cadrul, dar, de obicei, nimeni nu dispune de cele două-trei minute. Trebuie pregătită secvența următoare, trebuie mutată aparatura, trebuie refăcut machiajul, actorii s-au deconectat, fotografia pare tuturor inutilă, directorul bodogănește, dar în cele din urmă scena este reluată și fotograful își face datoria“.

Căci oricît le-ar fi de neplăcut să repete pentru altă optică, pentru altă ca-

Coordonata de bază a piesei este eroică. Ea urmărește tema solidarității internaționale a oamenilor muncii, influența ideilor Revoluției din Octombrie asupra ostașilor armatelor intervenționiste trimise pe pămîntul Rusiei, lupta revoluționarilor în frunte cu comuniștii. Dar dacă ar fi fost numai atât, piesa nu și-ar fi justificat prezența în repertoriul unui teatru care și-a făcut un credo din satiră.

Slavin este originar din Odesa. Iar Odesa e pentru U.R.S.S. ceea ce-i Marsilia pentru Franța, ceea ce sînt, probabil, toate marile porturi sudice pentru țările respective. Condițiile specifice au creat un anumit tip uman, un anumit colorit pitoresc. Odesiții au limba ascuțită, sînt vioi și iuți ca argintul viu, prezența lor (să ne amintim de filmul „Intimplare extraordinară“) descrește frunțile, chiar dacă uneori risul vine printre lacrimi.

Dar în afară de faptul că piesa are un puternic colorit odesit, că este imbibată de aerul tare și sărat al marelui port, Slavin a creat cîteva tipuri satirice care sînt un material ideal pentru un teatru de genul celui condus de Plucek.

Secondat de regizorul N. Mikaelian, Plucek prezintă intervenția prin prisma înțelegerii sale de azi, în perspectiva timpului care a arătat fără cruțare zădărnicia și ridicolul actului dușmănos al puterilor coalizate împotriva tînarului stat sovietic.

Fixîndu-și cîmpul de acțiune între eroism și satiră, teatrul a realizat un spectacol care îmbină cu echilibru seriozitatea și divertismentul.

RETROSPECTIVĂ

Boris Polevoi: Cum
l-am asistat pe Kio

Asta s-a întîmplat de mult, în orașul meu natal Tver (azi Kalinin), în săptămîna brînzei, care, bineînțeles, oficial nu se mai sărbătorește, dar neoficial da, în special la fabricile textile. În acele zile vesele a venit la noi în turneu enigmatic și fermecătorul Kio. A avut un succes grandios. Tot orașul vorbea numai despre marele iluzionist. Dar pe neașteptate imensa-i celebritate a început să ia o întorsătură nedorită. Și anume, au prins să circule zvonuri că ar fi un vrăjitor venit de undeva din Orient, că are legămînt cu dracul care îl ajută să-și execute fantasticile trucuri. E adevărat că înaintea fiecărei reprezentanții Kio își asigura publicul că activitatea lui nu avea nimic magic, că totul era opera minții și a mîinilor omenești: uitați-vă, a mîinilor acestora. Dar lucra cu atîta artă încît spectacolul îi dezmințea cuvintele. Zvonul că în oraș se află un vrăjitor prindea rădăcini tot mai puternice.

Ziarul „Tverskaia pravda“ unde, student fiind, lucram ca reporter, făcea o susținută propagandă antireligioasă. Redactor șef era A.I. Kapustin, vechi bolșevic, fost muncitor linotipist la Peter. Într-o zi Kapustin mă chemă la el:

— Am fost acum la Kio. Grozav lucrează! M-am căscat, m-am sucit, m-am învîrtit, dar n-am putut să prind nimic. Parcă ar fi dracu!

Cu degetele-i subțiri bătea nervos darabana pe birou.

— Știi ce spun dragii noștri textiliști, ai auzit, nu? Trebuie să explicăm totul oamenilor. Du-te, află-i secretele și scrie cum lucrează fără ajutorul lui Dumnezeu și al diavolului. Ai înțeles? Și mi-a dat trei bilete.

Bineînțeles, m-am dus la toate spectacolele din ziua aceea. Dar cu toate că am fost cu ochii în zece, că mi-am încordat auzul la maximum, n-am putut să ghicesc nici un truc. Înțelegeam, înțelegeam cu mîntea că e vorba doar de o măiestrie uimitoare, dar arta iluzio-

nistului era atît de captivantă, așa te fura de la un truc la altul, încît fără să vrei te surprindeai gîndindu-te dacă nu la dracul, măcar la hipnoză.

Pe scurt, seara m-am întors la redacție cu mîinile goale. Iar cînd m-am dus acasă necăjit de insucces, mi-am stors mîntea cum să fac să-mi recîștig reputația de reporter descumprător și să mă reabilitez în ochii șefului, pe care toți îl iubeam și-l respectam. Și iată la ce m-am gîndit.

A doua zi m-am înființat la directorul teatrului, A. Lazarev, bun prieten cu mine, i-am explicat totul și l-am rugat să mă lase să lucrez pe scenă.

— Dar ai să te descurci? m-a întrebă Lazarev privindu-mi sceptic silueta sabiratică. Cortina noastră merge greu... și ai să ai de ridicat greutatea. Gîndește-te.

Dar ce contau cortina, greutatea; ideea pusese stăpînire pe mine. Am rămas să înlocuiesc un muncitor — care a primit o nesperată învoire și a plecat val-virteji la soacră-sa la țară, să mîncească tradiționalele blîneli de săptămîna brînzei.

Ca să beau paharul pînă la fund, s-a mai ivit o complicație suplimentară. Unul din ajutoarele lui Kio, anume cel care căra recuzita grea ca plumbul, s-a

— Va să zică pretinzi că prietenul tău de la circ n-a fost aici?

îmbolnăvit de gripă și artistul m-a anunțat cu un zîmbet fermecător, dar care nu admînea împotrivire, că îl voi înlocui eu, făgăduindu-mi pentru asta o sumă importantă nu numai pentru un muncitor al scenei, ci și pentru un reporter.

Evident că nu imediat, dar puțin cite puțin, de la reprezentanție la reprezentanție am început să înțeleg mecanismul secret și trucurile iluzionistului. Nici nu se putea altfel, stînd mereu pe lîngă el și privindu-l cum lucrează, ca să spun așa, din spatele frontului, ba mai și ajutîndu-l. Dar Kio era un artist atît de mare, măiestria lui așa de subtilă și farmecul lui așa de puternic, încît chiar știindu-i secretele, nu numai eu, ci și profesioniștii scenei, care stăteau la capătul celălalt al cortinei, și blazatul pompier al teatrului, care vedea toate acestea pentru a nu știu cîta oară, se uitau la Kio și la frumoasa lui parteneră cu ochi de îndrăgostiți.

În ziua următoare am pus pe masa redactorului șef reportajul intitulat, parcă, „Minuni fără minuni“ sau așa ceva. A doua zi reportajul a apărut în ziar, colegii și prietenii m-au felicitat, iar în mine se luptau două sentimente contradictorii: triumful reporterului și conștiința vinovăției față de acest uimitor artist, pe lîngă care fusesem un fel de spion, demascînd tehnica trucurilor lui și, prin aceasta, îngreunîndu-i într-o oarecare măsură munca.

Iar peste încă o zi, întreaga redacție mi-a povestit pe diferite glasuri că Kio venise furios foc, că întrebasese de mine, că avea un băț cu care amenința să mă bată măr și apoi, cu puterea lui magică, să mă prefacă în măgar.

Din fericire a fost o glumă. Kio n-a venit la redacție, iar peste cîteva zile, încheindu-și turneul, a părăsit orașul nostru lăsînd amintirea admirabilei sale arte.

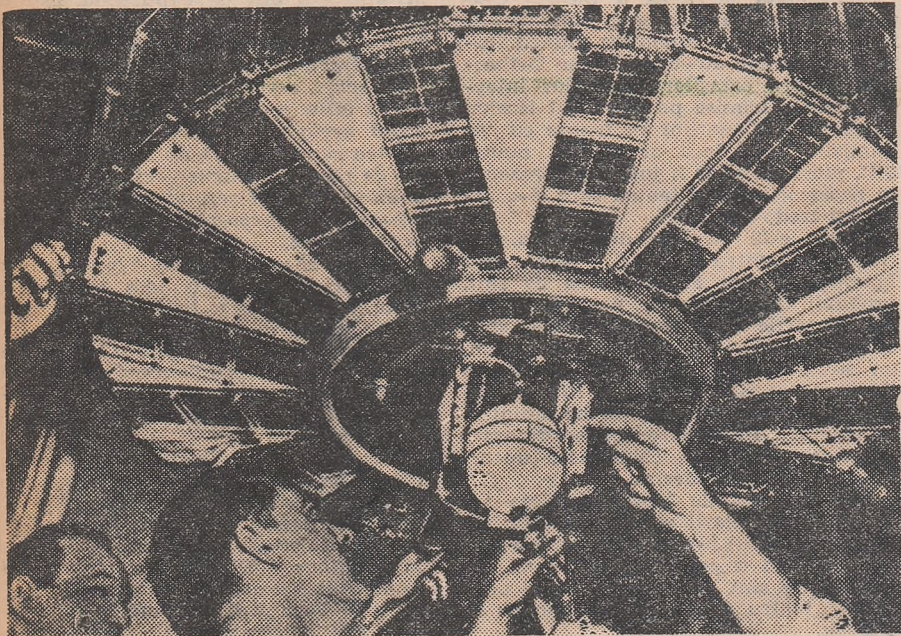
ELECTROTEHNICĂ

Îmblinzirea stronțului

Dacă radiațiile emise de un izotop radioactiv sînt absorbite de un alt material se produce căldură. Pe de altă parte există materiale care, atunci cînd sînt încălzite, generează electricitate direct, fără intervenția vreunui proces intermediar. Prin combinarea unui radioizotop cu un astfel de element termoelectric se poate deci obține timp de cîțiva ani un curent electric slab, dar constant. Neavînd piese în mișcare, generatorul nu necesită operații de întreținere și este o sursă de electricitate ideală în anumite împrejurări.

supravoltor, care să transforme curentul continuu în curent alternativ și să-i crească tensiunea la 6—28 V; din aceste motive electricitatea furnizată de generatoarele cu izotopi este încă departe de a fi ieftină.

În momentul de față, cercetările sînt îndreptate spre fabricarea a trei tipuri de generatoare. Unul puternic, cam de 50 kW, cu utilizare terestră, deci la care nu contează volumul și greutatea, dar care să funcționeze bine, cu un randament ridicat (20—40 la sută) timp de mai mulți ani. Costul electri-

Montarea unui generator cu plutoniu 238 pe un satelit de telecomunicații. Generatorul produce un curent continuu de 2,7 W care alimentează instrumentele satelitului și două din emițătoarele radio, celelalte două fiind alimentate de baterii solare.

În cazul sateliților meteorologici și de telecomunicații, generatoarele cu izotopi sînt mai avantajoase decît bateriile solare, care devin inutile pe întuneric și se pot defecta uneori sub influența centurilor de radiații care înconjoară Pămîntul. În plus, există sateliți de telecomunicații care, pentru a-și acoperi necesarul de energie, ar avea nevoie de baterii solare atît de mari încît nici nu le-ar putea duce. Dar și pe sol, în multe din stațiunile izolate de cercetare sau în faruri, este greu și costisitor să se aprovizioneze personalul de supraveghere a generatoarelor electrice clasice sau să se înlocuiască mereu acumulatorii. Instalațiile acestor stațiuni ar putea funcționa singure dacă ar primi constant curent de la un generator cu izotopi.

Deși fabricarea unui dispozitiv care să transforme căldura direct în electricitate pare relativ simplă, ea ridică totuși probleme tehnologice dificile. La început a trebuit să se aleagă combustibilii radioactivi, căci din cei 1500 de izotopi cunoscuți astăzi numai cîțiva sînt utilizabili în generatoare. Pentru a se vedea care din ei îndeplinesc condițiile cerute au avut de trecut trei probe. Prima s-a referit la perioada de înjumătățire, care îi face ineficienți dacă e prea lungă, sau limitează durata de funcționare a generatorului dacă e prea scurtă. Abia vreo sută de izotopi au trecut proba. În cea de a doua, după care au mai rămas doar 30, s-au eliminat izotopii cu radiații prea puternice, deci implicînd riscuri mari, sau prea slabe. În fine, ultimul examen s-a ocupat de proprietățile fizice și de costul izotopilor, promovînd 8 din cei 30.

Unul din elementele care a trecut toate trei examenele „cum laudae” este pericolosul stronțiu 90; el a fost însă imblinzit prin transformarea într-un compus inert, titanatul de stronțiu. Acesta este o ceramică rezistentă la șoc și alte tensiuni, insolubilă în apă și stabilă chiar deasupra temperaturii sale de topire (2000° C). Într-un generator discurile de titanat de stronțiu sînt inconjurate de elemente termoelectrice asemănătoare termocuplurilor, adică conținînd două metale diferite care, atunci cînd sînt reunite la unul din capete și încălzite la această joncțiune, dau naștere unui curent electric ce este cules la capetele opuse. În jurul generatorului se află un ecran protector de fier, plumb sau uraniu consumat, iar o izolare termică împiedică supraîncălzirea termoelementelor.

Alte probleme majore ridicate de generatoarele cu izotopi sînt: randamentul relativ scăzut și costul ridicat al materialelor; apoi producerea de curent continuu de numai 1-2 volți și deci necesitatea introducerii unui ondule-

cității va fi destul de scăzut datorită introducerii combustibilului rămas de la reactoare. Al doilea tip, bateria cu radioizotopi, se situează la extremitatea opusă, fiind atît de mic încît să poată fi introdus în ceasuri, proteze electronice și alte dispozitive miniaturizate care se mulțumesc cu energie de ordinul micro sau miliwaților. În acest caz căldura și radiația vor trebui să fie atît de reduse încît să nu implice nici un pericol pentru organismul uman, randamentul va fi sacrificat în folosul miniaturizării, iar viața bateriei va fi lungă de cîțiva ani, mai cu seamă în protezele implantate.

A treia categorie cuprinde generatoare foarte puternice de 10—100 wați, cu plutoniu sau actiniu, care să concureze cu sursele clasice de energie în sateliții de comunicații. Proprietățile lor indispensabile sînt: volum și greutate reduse, randament maxim la transformarea căldurii în electricitate și o durată de cel puțin doi ani.

CHIMIE

Leacuri pentru polimeri

Polimerii sînt expuși la boli întocmai ca oamenii. Cu timpul, își pierd unele din proprietățile cele mai valoroase. În consecință, se îmbolnăvesc și trăiesc mai puțin și produsele pe bază de polimeri. Mai exact, așa se întimplă pînă nu de mult. Acum, chimiștii au aflat un remediu împotriva maladiei numite îmbătrînirea polimerilor.

Problema menținerii proprietăților celor mai valoroase ale materialelor pe bază de polimeri este de mare însemnătate pentru chimia și tehnologia maselor plastice. Se știe că polimerii îmbătrînesc sub acțiunea căldurii, a radiației oxigenului, a umezelii din aer, a razelor solare. Dar îmbătrînesc și sub acțiunea unor sarcini mecanice, în contact cu acizii și bazele etc. Împotriva răului pricinuit de acești factori nu există un panaceu universal. În fiecare caz e nevoie de un alt tratament. Lupta cea mai aprigă se poartă cu oxigenul, cel mai înverșunat dușman al polimerilor. Era firesc deci ca atenția specialiștilor să fie concentrată mai ales asupra-i.

Chiar la temperatura camerei molecula de oxigen poate distruge prin explozie, în anumite puncte, macromo-

lecula filiformă a unui polimer, țesută dintr-un număr uriaș de unități structurale. La fiecare explozie se formează doi radicali. Aceste „schije” de macromoleculă au o energie considerabilă și reacționează ușor cu oxigenul, transformîndu-se în alți radicali, peroxizii. În felul acesta, energia lor crește și peroxizii atacă macromoleculăle vecine formînd radicali noi. Dar și apoi peroxizii nu dispar fără a isca alte complicații. Se transformă în hidroperoxizi care se descompun, la rîndul lor, cu ușurință în noi radicali.

Se naște astfel o originală avalanșă de reacții în lanț: un radical, un peroxid, un nou radical... Avalanșa este completată de un flux de radicali formați din descompunerea hidroperoxidului. Drept consecință, polimerul îmbătrînește și în cele din urmă e distrus. Nici o forță nu poate opri acest proces. El poate fi însă încetinit. Substanțele chimice ce pot proteja polimerul împotriva atacului oxigenului din aer se numesc antioxidanți. Cîteva grame din aceste substanțe pot proteja mult timp împotriva îmbătrînirii sute de kilograme de materiale pe bază de polimeri.

Acțiunea curativă a substanțelor protectoare rezidă în structura moleculei de antioxidant. Una din cele două grupe de atomi ale moleculei de antioxidant amortizează activitatea peroxidului. Acești atomi vindecă polimerul, reducînd brusc fluxul de radicali activi. Așadar, fiecare moleculă de antioxidanți cunoscuți astăzi are o singură grupă de atomi curativi. De aceea, din doi radicali care iau naștere în urma exploziei numai unul singur este amortizat.

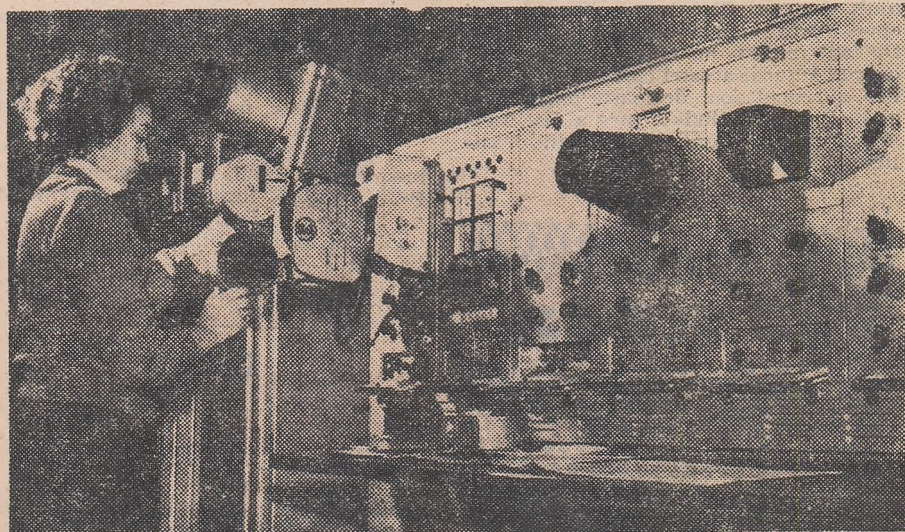
Realizarea unei molecule de antioxidant cu două grupe curative a fost multă vreme pentru specialiști o misiune extrem de complicată. Și iată de ce. Aceste grupe trebuie să fie în așa fel plasate, încît să nu se stînjenească reciproc nici atunci cînd între ele există o distanță minimă. Un grup de chimiști din Moscova a sintetizat, de curînd, un astfel de antioxidant cu două grupe curative, pe care l-au numit S-1. Noua substanță este acum experimentată pe numeroși polimeri, în prima etapă de pregătire pentru producția industrială.

GEOFIZICĂ

Un bobîrnac de plasmă pentru Terra

Mai întii s-a născut întrebarea: de ce Pămîntul se învîrtește, în jurul axei sale, din ce în ce mai încet? Apoi, la acest semn de întrebare s-a adăugat un al doilea: de ce fenomenul s-a accentuat brusc în ultimul timp? Într-adevăr, dacă pînă nu de mult încetinierea rotației determina creșterea răs-timpului de 24 de ore cu o milisecundă în 120 de ani, acum, după cîteva oscilări, el crește cu aceeași fracțiune de secundă în numai un an.

Explicația acestei stări de lucruri ar

Institutul de magnetism terestru urmărește comportarea a două personaje: Pămîntul și Soarele

putea fi căutată în acțiunea valurilor de flux din mări, oceane și din corpul solid al planetei, precum și în unele fenomene meteorologice cum sînt vînturile, furtunile, ninsorile abundente. Pe de altă parte, însă, aceste cauze posibile sînt vechi de cînd lumea și specialiștii remarca, pe bună dreptate, că ele nu pot lămurii capriciile survenite în ultimul timp în comportarea globului terestru.

Să existe atunci o forță din afară care imprimă rotației Pămîntului un ritm accelerat sau încetinit? De elucidarea acestei probleme s-au ocupat cercetătorii de la Institutul unional de magnetism terestru. Ei s-au gîndit, în primul rînd, la energia solară; dar calculele făcute au arătat că radiația Soarelui, chiar în momentul exploziilor puternice, nu are energia necesară pentru a declanșa o furtună magnetică în atmosfera Pămîntului și, deci, cu atît mai puțin pentru a influența viteza lui de rotație. Ipoteza era pe punctul de a fi respinsă cînd oamenii de știință au remarcat un paradox în însăși infirmarea ei: pe de o parte insuficiența energiei solare, pe de altă parte existența certă a furtunilor magnetice. Paradoxul nu se putea soluționa decît prin revizuirea concepției despre fluxul radiației solare: acesta nu este un „fluviu” de particule cu debit egal, ci un lanț format din imenși nori de plasmă expulzați din miezul incandescent al Soarelui. O parte din acești nori se deplasează în direcția Pămîntului. Înzeștraiți cu puternice cîmpuri magnetice, care interacționează cu magnetosfera Pămîntului, norii de plasmă pot să declanșeze furtuni magnetice.

Dar nu numai atît. E. Moghilevski, cercetător la institutul menționat, afirmă că dacă ținem seama de împrejurarea că față de un nor de plasmă solară Terra e cît un bob de mazăre față de un zgîrie-nori, putem admite că puternicul cîmp magnetic al unui nor gigantic e în măsură să influențeze planeta noastră și în altfel. Să ne inchipuim că în dreptul unei bile metalice se deplasează un magnet. Pe măsura deplasării magnetului bila începe să se miște, direcția mișcării fiind dependentă de aceea dinspre care înaintează magnetul. Dacă ne imaginăm acum că în locul bilei se află Pămîntul, iar în locul magnetului norul de plasmă, înțelegem că acesta din urmă, intersectînd orbita Pămîntului, poate accelera sau încetini mișcarea de rotație,

știința

Să existe atunci o forță din afară care imprimă rotației Pămîntului un ritm accelerat sau încetinit? De elucidarea acestei probleme s-au ocupat cercetătorii de la Institutul unional de magnetism terestru. Ei s-au gîndit, în primul rînd, la energia solară; dar calculele făcute au arătat că radiația Soarelui, chiar în momentul exploziilor puternice, nu are energia necesară pentru a declanșa o furtună magnetică în atmosfera Pămîntului și, deci, cu atît mai puțin pentru a influența viteza lui de rotație. Ipoteza era pe punctul de a fi respinsă cînd oamenii de știință au remarcat un paradox în însăși infirmarea ei: pe de o parte insuficiența energiei solare, pe de altă parte existența certă a furtunilor magnetice. Paradoxul nu se putea soluționa decît prin revizuirea concepției despre fluxul radiației solare: acesta nu este un „fluviu” de particule cu debit egal, ci un lanț format din imenși nori de plasmă expulzați din miezul incandescent al Soarelui. O parte din acești nori se deplasează în direcția Pămîntului. Înzeștraiți cu puternice cîmpuri magnetice, care interacționează cu magnetosfera Pămîntului, norii de plasmă pot să declanșeze furtuni magnetice.

Dar nu numai atît. E. Moghilevski, cercetător la institutul menționat, afirmă că dacă ținem seama de împrejurarea că față de un nor de plasmă solară Terra e cît un bob de mazăre față de un zgîrie-nori, putem admite că puternicul cîmp magnetic al unui nor gigantic e în măsură să influențeze planeta noastră și în altfel. Să ne inchipuim că în dreptul unei bile metalice se deplasează un magnet. Pe măsura deplasării magnetului bila începe să se miște, direcția mișcării fiind dependentă de aceea dinspre care înaintează magnetul. Dacă ne imaginăm acum că în locul bilei se află Pămîntul, iar în locul magnetului norul de plasmă, înțelegem că acesta din urmă, intersectînd orbita Pămîntului, poate accelera sau încetini mișcarea de rotație,

după cum e plasat „în față” sau „în spatele” planetei. Așadar, conform ipotezei lui Moghilevski, în ultimul timp mai mulți nori de plasmă au intersectat orbita terestră în puncte ce au determinat încetinirea rotației. Aceste „bobîrnace de plasmă” date planetei noastre se măsoară în miimi de secundă, dar ele ajută știința să stabilească interacțiunea dintre Pămînt și fluxurile de plasmă solară.

OCEANOGRAFIE

„Grădinile de piatră“
de sub luciul mărilor

Recifele coraliere sînt unul din cele mai decorative elemente ale peisajului submarin din zonele tropicale. Ele nu se întîlnesc decît în apele a căror temperatură nu scade niciodată sub +20°C. Cel mai nordic recif descoperit pînă acum se găsește în fața Insulelor Bermude, unde un braț al Golfstromului îi asigură căldura necesară. În afară de aceasta, coraliile mai au nevoie de apă limpede cu un conținut normal de săruri, de suficientă lumină și de o alimentație bogată.

Recifele se formează la adîncimi de 60—150 m, înălțindu-se de la fundul mării pînă aproape de suprafață. Cînd marea este joasă, se poate întîmpla să se arate chiar deasupra apei. De aceea, pe vremea cînd hărțile nu erau prea exacte și unele căi navigabile din re-

Dediței de mare (stînga) aciuși în preajma unor colonii hemisferice de corali

giunile tropicale nu fuseseră încă explorate, ele au pecetluit soarta multor nave. Frumusețea „grădinilor de piatră“ de sub luciul mărilor, cu forfota lor de viață și bogăția de culori, au trezit însă din totdeauna admirație și curiozitate.

Recifele sînt opera unor animale în clasa coraliilor sau antozoarelor (de la cuvintele grecești anthos = floare și zoarion = animal). Aceste viețuitoare foarte simple — polipi, cum se mai numesc — au trupul în formă de sac și, în jurul orificiului bucal, o mulțime de tentacule, care au sugerat asemănarea cu o floare. La celălalt capăt al corpului posedă un disc cu care se fixează. Larvele polipilor plutesc un timp liber în apă, după care se așează pe fundul mării, acolo unde el este neted. Cu încetul se adună o întreagă colonie ce crește în sus, spre suprafața apei și lateral, spre largul mării. Pentru susținerea coloniei, fiecare individ elimină, prin discul său de fixare, calcar, care se depune într-o masă compactă, mai mult sau mai puțin dură; acest schelet calcaros de culoare roșie sau roză, mai rar albă, este îmbrăcat într-o pătură carnoasă, în care stau înfipti polipii. În aer, animalele mor foarte repede, lăsînd în urma lor doar suportul pe care și l-au clădit cu atîta trudă și din care oamenii confecționează multe cerutele obiecte de podopbă. După spe-

cia coralului, coloniile iau aspectul unor tuberculi, pâlării de ciupercă, calote sferice sau arbori. Uneori sînt însă formațiuni total neregulate. Ele depășesc adesea un metru în diametru sau înălțime și sînt foarte grele. Cînd se adună multe la un loc dau naștere unui recif.

Coraliile sînt un decor în care mișună forme de viață extrem de variate și fascinante. Pe ei și printre ei se găsește meduze, actinii (dediței de mare) și alte celenterate, numeroase moluște, viermi, crustacei, echinoderme și, în fine, pești de toate formele și culorile.

OPTICĂ

În curînd, fotografia
în relief integral

Cînd vedem un obiect, intră în joc trei elemente: obiectul, lumina pe care o emite sau o reflectează și ochiul care primește și interpretează această lumină. La drept vorbind, însă, unul din aceste trei elemente nu este absolut indispensabil. Și, oricît de paradoxal ar părea acest lucru, elementul care poate fi suprîmat e obiectul. Acesta nu joacă, într-adevăr, decît rolul de emițător de lumină.

Specialiștii în optică au înțeles mai de mult că dacă printr-un procedeu oarecare s-ar produce o lumină identică cu aceea emisă de obiect, s-ar putea foarte bine să se renunțe la acesta. E ceea ce se întîmplă, într-o anumită măsură, cînd privim o fotografie. În acest caz, totuși, fenomenul fundamental nu se deosebește de viziunea normală. Obiectul real a fost numai înlocuit de un alt obiect, analog: fotografia.

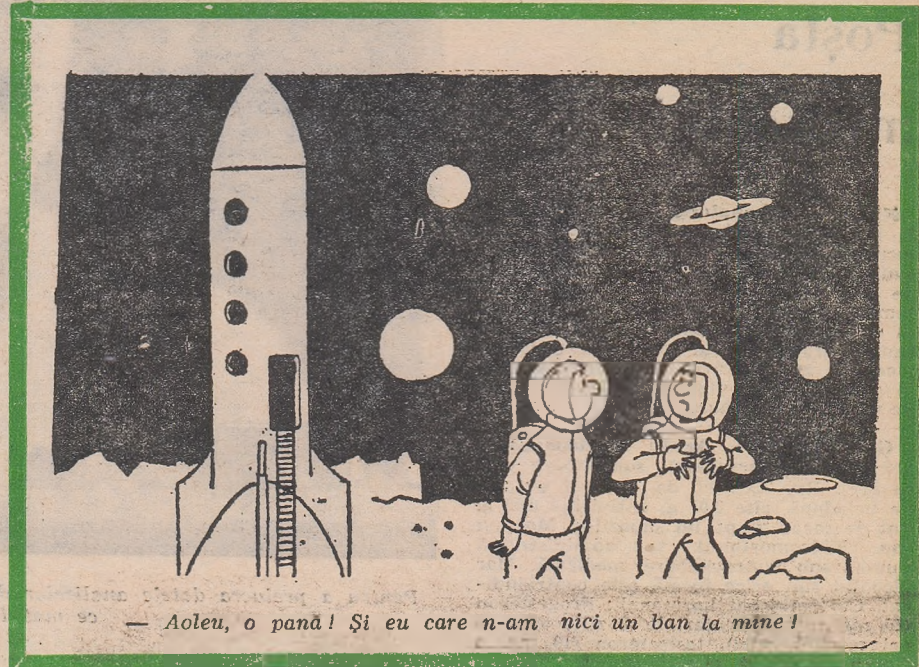
Progresele recente ale opticii permit însă astăzi să se treacă la stadiul următor: reconstituirea luminii emise fără a face să intervină obiectul. Metoda se întemeiază pe înseși proprietățile fizice ale luminii. Mai întîi se fabrică o hologramă, adică o înregistrare fotografică a structurii luminii emise de obiect; dacă apoi această hologramă este luminată în condiții convenabile, obiectul inițial poate fi văzut cu toate caracteristicile sale, inclusiv adîncimea. Metoda hologramelor realizează deci un vechi vis al fotografilor: fotografia în relief integral.

Deocamdată, hologramele sînt încă piese de laborator. Dar însemnătatea lor este foarte mare, atît pe plan teoretic cît și pe plan practic, încît studiile care le sînt consacrate se înmulțesc tot mai mult. Dacă unii cercetători au în vedere cinematograful sau televiziunea în relief, alții încearcă să aplice noile posibilități la soluționarea unor probleme care n-au nici o legătură apriorică cu fotografia: înregistrarea unui mare număr de date pe o suprafață foarte mică, lectura automată a textelor de către calculatoare electronice etc.

LINGVISTICĂ

Descifrînd
tainele vorbirii

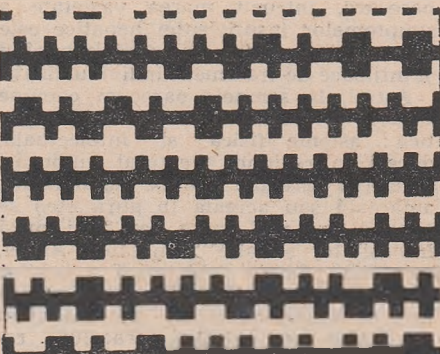
Începînd din antichitate, mari gînditori ca Aristotel, iar mai apoi scolasticii Evului Mediu sau mai recent Leibniz s-au străduit să descopere cheile uneia din cele mai misterioase aptitudini umane: limbajul vorbit. În ultimele trei decenii problema a ieșit însă din făgașul filozofiei, lingvistica s-a constituit în știință exactă, sprijinindu-se pe tehnici noi ca, de pildă, traducerea automată. Prima mașină de tradus electronică, capabilă să traducă zilnic 60 000 de cuvinte rusești în engleză, se bazează pe o memorie de mare capacitate „conservată“ pe un disc. „Discul dicționar“, care poate cuprinde aproximativ 200 000 de cuvinte rusești și corespondentul lor în engleză se învîrtește în fața unei raze lumi-

— Aoleu, o pană! Și eu care n-am nici un ban la mine!

noase mobile în așa fel încît, atunci cînd o fază a limbii străine este introdusă în mașina de tradus, raza luminoasă caută pe disc amplasarea exactă a fiecărui cuvînt. Atingînd sutele de șanțuri ale discului, ea alege o mică porțiune pînă ce cade exact pe șanțul care conține cuvîntul de tradus, după care caută pe el pînă ce reperează cuvîntul exact împreună cu semnificația lui. Traducerea automată își are, însă, dificultățile ei, căci pentru insensibilă, dar conștiincioasă mașină există nenumărate traduceri posibile. Acesta este și motivul pentru care mai apoi pornind de la elementele furnizate de calculator, un traducător specializat restabilește sensul textului.

Fiecare rău, însă, cu binele lui. Dificultățile întîmpinate i-au silit pe lingviști să atace problema sub toate aspectele ei, să-i desprindă principiile

ективы для товарных The Prospect for Commodity
jet воспользовался возм The Council took the opportu
| выразить свое мнение of opinion on the role of comr
| шений. Он признал, t greater effectiveness which wo
| такого рода соглашения question had become more adv
| судить вать или достъ should not be lost. The Council
| ни более прогрессивны and drawing upon its own exp
| но. Совет приветствов over the past fifteen years emph
| на собственном опыте of member governments in the
| же прошедших 15 лет, n steady growth of a sense of mu
| тельств при откровени and its institutions has encoura
| цы, а также постоянны effective a commodity agreems

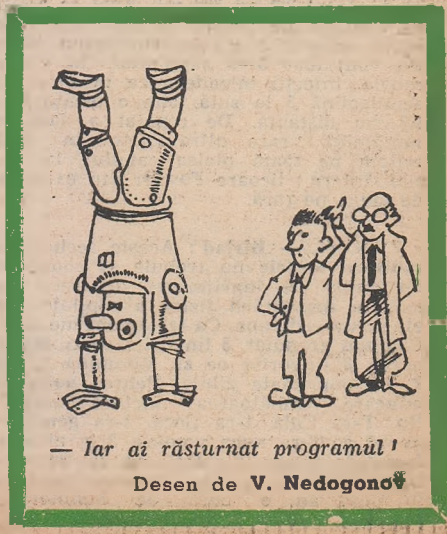
Aceste mici dreptunghiuri dispuse pe pistele paralele ale unui disc-dicționar folosit într-o mașină de tradus automată reprezintă cuvîntele rusești și traducerea lor în engleză

fundamentale. Dar ce este limbajul? Un mijloc de transmitere articulată a unor semnale, un mijloc de comunicare pur uman și social, neinstinctiv, a ideilor, emoțiilor sau dorințelor prin intermediul unui sistem de simboluri conștient create. Referindu-se deci la un fenomen social, lingvistica se încadrează în științele sociale și umane, cu o particularitate însă: pentru descrierea ei folosesc chiar limbajul. Ceea ce înseamnă că limbajul, asemenea fenomenelor fizice este independent de cel care-l studiază, situație care a permis lingvisticii să devină o adevărată știință analogă fizicii sau chimiei, cu metodele, legile și regulile ei riguroase.

Datorită fonologiei s-a reușit a se concepe funcționarea unei limbi ca un sistem structurat cu două nivele: unul al fonemelor care se articulează pentru a forma cuvîntele și altul al cuvintelor care se succed în ordine arbitrară pentru a forma frazele cu ajutorul gramaticii, fără de care nu poate exista limbaj și care, de regulă, după un timp trece în gîndirea inconștientă. De unde și sentimentul că nu cunoști bine o limbă pînă ce regulile gramaticale nu s-au situat la nivelul inconștientului. Se ridică însă întrebarea: nu cumva e posibilă construirea unui model gramatical a priori care să se adapteze la toate limbile de vreme ce fiecare dintre ele are sintaxă? Unii lingviști încearcă să creeze modele matematice teoretice de gramatici, dar s-au văzut

puși în fața mai multor modele, bazate fie pe lanțuri de cuvîntele, fie pe arborescențe. De pildă, una din ideile fundamentale de la care pornește cercetătorul N. Șomski, care se bazează pe aspectul „inconștient“ al limbajului, este că limbajul formează un ansamblu nelimitat, capabil să producă un număr infinit de fraze. După Șomski, lucrurile se petrec ca și cum subiectul vorbitor ar dispune de o „gramatică generatoare“ a propriei limbi, care poate da socoteală de orice frază reală posibilă, precum și de o descriere formală care conține toate instrucțiunile prevăzute în codul genetic al limbii privind atît sensul cît și forma, cu alte cuvîntele structura fonologică. O astfel de gramatică ar avea strînse analogii cu o teorie matematică. Axiomele, postulatele, definițiile ei, însoțite de reguli explicite formulate ar permite deducerea, pornind de la acest ansamblu, a unei serii nelimitate de propoziții derivate, teoremele. La baza gramaticii, afirmă cercetătorul, există așa numite „fraze nucleu“ sau, poate, fraze cheie care, prin diverse transformări, pot da naștere la toate frazele unei limbi. Șomski admite, și aceasta e regula de bază, că o frază e alcătuită dintr-o formă nominală urmată de una verbală, ea însăși putînd fi descompusă în formă verbală și din nou în nominală. Într-o etapă următoare cercetătorul a studiat procesul conjuncției a două fraze: cum și în ce limite unele elemente pot fi „factor comun“? Rezultatele la care a ajuns au dovedit că acest proces e supus unor reguli stricte și la unele limitări.

Această descriere a priori a limbajului în general, prin folosirea modelelor matematice sau logice a permis rezolvarea unei probleme practice care-i preocupă de mai multă vreme pe cei ce folosesc marile mașini de calculat electronică care, se știe, funcționează pe principiul calculului binar. Acest limbaj-mașină e sursa a numeroase erori atunci cînd inginerul programator trebuie să alcătuiască un întreg program numai cu ajutorul cifrelor 1 și 0. Așa a luat naștere ideea unei combinații om-mașină, prin care aceasta din urmă să poată primi instrucțiuni în limbaj uman. Astfel, după o serie de încercări, oamenii de știință au reușit să realizeze pentru uzul calculatoarelor „limbaje artificiale evaluate“. Programul este întocmit într-unul din aceste limbaje și, datorită unui program traducător, numit compiler este „tradus“ de însăși mașină în limbaj-mașină binar. Procesul invers are loc la ieșire și rezultatele sînt redată în limbajul artificial ales. Aceste limbaje artificiale se dovedesc deosebit de utile nu numai în domeniul cercetărilor matematice ci și în alte direcții ca, de pildă, comerțul sau gestiunea întreprinderilor.

— Iar ai răsturnat programul!

Desen de V. Nedogonov

Poșta medicului

ZEUS — Cimpulung, reg. Suceava: 1) Impotriva trichomoniozei uretrale, în locul Flagylului vă recomandăm produsul similar Metronidazol, câte un comprimat de 3-4 ori pe zi, 10 zile consecutiv. Tratatamentul poate fi prelungit sau repetat la nevoie după o pauză de 10 zile. În timpul tratamentului nu veți consuma alcool și nu veți avea raporturi sexuale. 2) Numai după vindecare. 3) Diferența de vîrstă nu este mare.

G. PUIȘOR — Arad: În dismenoree (menstruații dureroase), supozitoare calmante: Rp. Extract de opiu și extract de beladonă, câte 0,01 g, antipirină 0,50 g, unt de cacao q.s.pt. un supozitor. Morfina sau Hidromorfonul se administrează numai sub supraveghere medicală, iar alcoolul sub orice formă este contraindicat. Ca tratament hormonal: Progesteron (25 mg intramuscular, la 2 zile, de 3-5 ori premenstrual), testosteron (10 mg, o fiolă pe zi, 10 zile premenstrual). La tratamentul hormonal se adaugă diuretice (Nefrix, un comprimat zilnic). Se repetă la 3-6 luni. Dar „leacul” radical este tot căsătoria și copiii ce vor urma.

MARDARE SERGIU — Ploiești: Scleroza în plăci este o afecțiune neuroasă despre care am mai scris, arătînd că are o evoluție foarte lungă și un tratament care cere răbdare și... iarăși răbdare. Corticoizii, de tipul prednisonului, administrați sub protecție de antibiotice și însoțiți de ACTH (50 mg/zi i.m.) dau rezultate foarte bune. Apoi: lactat de calciu, 1,50 g pe zi, hiposulfid de sodiu (1 fiolă/zi i.v.), tratament desensibilizant cu histamină, în papule intradermice, piramidon 1-2 g/zi, pe gură, vitamina B₁ fortissim, B₁₂, C forte. În fine, împotriva contracturilor și tulburărilor sfincțerene, relaxante musculare, de tip Relaxil, Rebaxin sau Paraflex. Totul, sub permanent control medical.

MARIUS OLĂRESCU — Deva: În hipertricoza facială, ca paliativ, decolorarea perilor cu: Rp. Perhidrol și lanolină, câte 5 g, vaselină 10 g. Curativ, electroliză sau diatermocoagularea cu un ac fin la papila perilor (efectuată de un specialist experimentat).

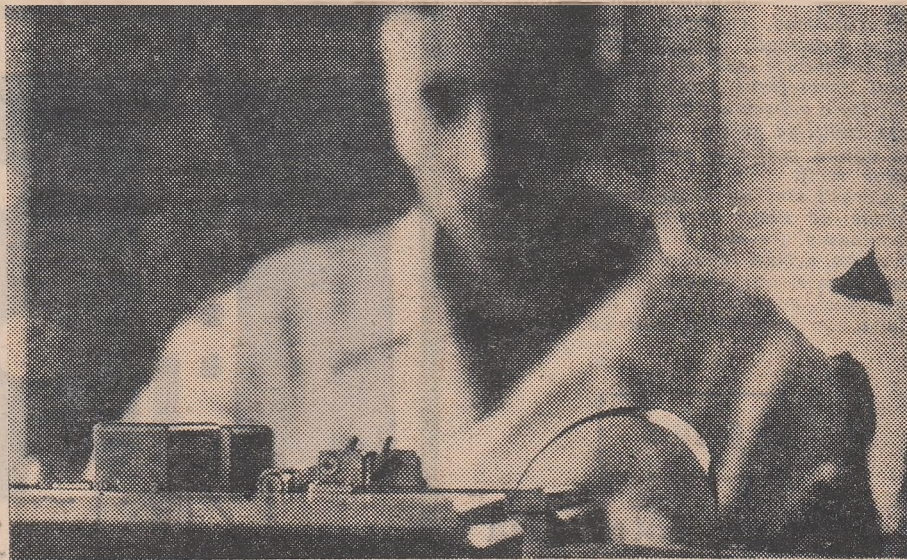
LUPU — Suceava: În climacteriumul viril (andropauză), testosteronul se administrează de 2-3 ori pe săptămîină, timp de o lună; fără nici o pauză continuată apoi tratamentul cu testosteron 25 mg, la 7-10-14 zile. Această terapie de întreținere, asociată eventual cu Madiol sau Coripan, după avizul endocrinologului, se va continua ani de zile.

CRISTINA ST. PARASCHIV — Com. Vitănești, raion Alexandria: 1) În ulcerul de gambă, aplicați zilnic pe ulcer comprese îmbibate în următoarea pomadă cicatrizantă: Rp. Nitrat de argint 0,30 g, balsam de Peru 2 g, vaselină 30 g. După cicatrizare, veți aplica feșe de tifon înmuiate în amestecul următor: Rp. Oxid de zinc 10 g, glicerină 25 g, apă 25 ml, gelatină 12 g. Amestecul se încălzește pe baie de apă pînă la lichefiere. Feșile vor fi aplicate calde pe gambă, fără a fi strînse tare și fără a răsuca. Pe gură, luați următoarea prescripție: Extract de hamamelis virginică, extract de hidrastis și ergotină, câte 0,10 g pt. o pilulă. D.S. int., 3 pilule pe zi. 2) Doleanțele trebuie să le adresați personal M.S.P.S.

V. A. I. — Tg. Mureș: Cu răbdare și cu un tratament competent, prostatitele cronice sînt curabile. Este necesar să faceți o antibiogramă a secreției uretrale (după un energetic masaj al prostatei) pentru a se alege antibioticul cel mai eficient. Asociați băi calde de sezut cu hipermanganat de K (soluție slabă) și, eventual, instilații pe uretra posterioară cu nitrat de argint sol. 1 la sută.

MATEI ION — București: Răspunsurile nu le putem formula decît în cadrul acestei rubrici. În pelada decalvanță, aplicați seara pe toată pielea capului: Rp. Sulf precipitat, acid pirogalic și rezorcină, câte 1 g, vaselină, ulei de cad și lanolină, câte 10 g. De sters îndată după aplicare. Dimineața, după spălare, se va aplica pe tot capul soluția: Rp. Nitrat de potasiu 0,50 g, T-ra jaborandi 30 g, alcool 70° ad 300 ml. Apoi se aplică pe focarele de peladă soluția: Rp. Acid acetic glacial 1 g, lic. Hoffmann 30 g. De continuat 5-6 săptămîni. În cazuri rebele, injecții intradermice în focar cu acetilcolină 5 la sută, câte o picătură la 1,5 cm distanță. De repetat o dată pe săptămîină: raze ultraviolete în doză eritem pe toată pielea capului, la 7-8 zile. Intern: licoare Fowler sau cacodilat de sodiu, pe gură.

F. N. M. — Birlad: Aceste sechele de rahitism toracic nu trebuie să constituie un motiv de îngrijorare, deoarece pe măsura dezvoltării fizice a copilului dv, ele se vor estompa. Ca tratament medical: Calcium granulat, 3 lingurițe pe zi, Remineron 3 lingurițe pe zi, Vitamina C 200, 2-3 comprimate zilnic. Pentru pofta de mîncare, următoarea tinctură amară: Rp. T-ra Cola, t-ra Coca, t-ra gențiana, câte 5 g, T-ra nuca vomică, 2 g, glicero-fosfat de calciu 10 g D.S. int. 15-20 picături, de 3 ori, înaintea meselor. În plus, în fiecare sa, o cură de helioterapie marină.

Pentru a prelucra datele analizelor de laborator, medicii apelează din ce în ce mai des la mașini

TERAPEUTICĂ

Insuficiența hepatică

Leziune difuză a ficatului, evoluind timp îndelungat cu tulburări mai mult sau mai puțin accentuate, insuficiența hepatică este cam în jumătate din cazuri consecința îndepărtată a unei hepatite epidemice (virale), iar în cealaltă jumătate din cazuri urmarea altor afecțiuni: parazitoze, inflamații ale căilor biliare, malarie, alcoolism, obezitate, boli digestive etc.

Cunoașterea cazurilor sau factorilor care au favorizat apariția bolii este necesară, întrucît marea varietate a simptomelor insuficienței hepatice este în funcție de cauza originară impunînd și mijloace de tratament individualizate.

Astfel, la semnele oarecum comune tuturor formelor de insuficiență hepatică: astenie fizică și intelectuală, dureri în regiunea ficatului, tulburări digestive (greață, crampe abdominale, amăreală sau acreală în gură etc.) se adaugă, cu mai mare sau mai mică intensitate, și alte simptome. Astfel, colorația gălbuie subicterică a ochilor și, uneori, și a pielii, dilatațiile vasculare cu aspect de steluțe sau păianjeni pe pielea feței, gîtului, toracelui, roșeața palmelor, așa-numitele „palme hepatice”, erupțiile hemoragice de pe gambe și picioare, edemele picioarelor reprezintă alte semne prezente în mod inconstant în diferitele forme clinice ale insuficienței hepatice. Cînd însă ficatul și splina sînt mult mărite (hepato-splenomegalie), cînd pofta de mîncare este scăzută, iar digestia se face greu, bolnavii prezentînd intoleranță pentru mîncăruri grase, tocături etc., cînd apar și tulburări neurovegetative (palpitații, bătăi de inimă accelerate, transpirații) toate aceste semne indică o evoluție spre scleroza ficatului, afecțiune cunoscută sub numele de „ciroza hepatică”. Pentru a preveni evoluția spre formele avansate de imbolnăvire a ficatului, tratamentul insuficienței hepatice se bazează în primul rînd pe un regim alimentar adecvat, care să procure organismului substanțele plastice și energetice necesare și să ajute la regenerarea celulei hepatice lezate și totodată să cruțe ficatul, a cărui capacitate de prelucrare chimică este acum mult mai scăzută decît în mod normal.

În acest scop, alimentația trebuie să conțină cantități suficiente de proteine, hidrocarbonate și zaharuri și de vitamine și, dimpotrivă, cantități foarte reduse de grăsimi și sare (maximum 4-6 grame de sare pe zi). Pentru a cruța de eforturi aparatul digestiv este recomandabil ca mesele să se servească în cantități moderate și la intervale mai dese (cîte 5-6 mese pe zi). Sînt absolut contraindicate alimentele care solicită în prea mare măsură celula hepatică, cum sînt carnea de vînat, de porc, peștele gras, derivatele lactate bogate în grăsimi, conservele de carne sub orice formă, grăsimile prăjite, condimentele și alcoolul.

Tratamentul medicamentos, care se administrează numai la indicațiile și în dozele prescrise de medicul specialist, este complex și de lungă durată, imbinînd extractele hepatice, care conțin factorii activi din ficatul de vită (de tipul produselor Rovitrat, Neohepar, Pernemil, Bercemil N.R.) cu hidrolizatele de ficat, bogate în aminoacizi, glucide, vitamine (cum sînt produsele Prohepar, Ripason, Juvocirhol, Liverextract N.R.) și cu mari cantități de vitamine C, B₁,

B₂, B₆, B₁₂. În schimb, medicația lipotropă (Mecopar, Tonozit, Colisan N.R.) cu rolul de a împiedica încălcarea cu grăsimi a ficatului, foarte mult folosită cu cîțiva ani înainte, este astăzi recomandată cu multă prudență și numai sub permanenta supraveghere medicală, deoarece s-a constatat că în doze mari este toxică pentru celula hepatică.

Dr. Z. A. Barski

IGIENA GRAVIDEI

În așteptarea copilului

Preocuparea pentru naștere începe încă de la începutul sarcinii. În timpul sarcinii, femeia trebuie să se alimenteze în mod deosebit, mai ales de la sfîrșitul lunii a treia. Nu va minca mult, „ca pentru doi”, dar substanțial. Hrana va cuprinde, cum s-a mai arătat în această pagină, o cantitate suficientă de proteine (carne, lapte, ouă, brînză), grăsimi (ulei, unt, margarină, untură), glucide (zahăr, piine, cartofi), fructe, legume și zarzavaturi proaspete, calciu, fosfor și vitamine.

Deoarece rinichiul femeii gravide elimină mai greu sarea, în special în ultimele trei luni ale sarcinii, e bine ca femeia să consume o cantitate mai mică de sare. În timpul sarcinii sînt interzise alcoolul, iar excitantele (cafea, ceai etc.) vor fi luate cu măsură. Se va bea apă sau sifon cît cere organismul, iar vara se vor consuma sucuri de legume și fructe crude.

Munca obișnuită nu este vătămătoare pentru femeia gravidă. Dimpotrivă, o muncă potrivită are o influență binefăcătoare asupra sănătății ei. Se va evita, însă, munca grea, ridicarea greutăților, poziția aplecată, urcarea prea multor scări, săriturile și dansul, care pot fi dăunătoare.

Spre sfîrșitul sarcinii, cînd femeia intră în concediu prenatal, este indicată cîte o scurtă plimbare de două ori pe zi, în aer curat. Sportul este interzis în timpul sarcinii; în schimb exercițiile fizice moderate, care întăresc mușchii abdominali, sînt folositoare, dar și aici orice exces va fi evitat.

Odihna în timpul sarcinii va fi afit „pasivă” (somm de cel puțin 8 ore pe zi și chiar mai mult în ultimele 2 luni) cît și „activă”. În cadrul odihnei active, femeia gravidă va căuta să-și tonifice sistemul nervos prin preocupări plăcute și folositoare, citirea de cărți, ascultarea muzicii, vizionarea de filme etc.

Igiena personală va fi respectată cu strictețe în timpul sarcinii. Spălarea cît mai des cu apă caldută și săpun, fricțiuni pe corp cu apă la temperatura camerei, urmate de frecarea cu un prosop aspru, sînt nu numai mijloace de întreținere a curățeniei ei și de întărire a sistemului nervos, de îmbunătățire a circulației singelui și a respirației. De asemenea se recomandă dusuri căldute (dacă nu există duș, apa poate

fi turnată dintr-o cană). Săpunul nu trebuie să conțină multă sodă pentru a nu irita pielea. Spălăturile vaginale nu sînt permise, deoarece pot duce la infecții sau la o naștere prematură. Din aceleași motive, în ultima jumătate a sarcinii, contactul sexual trebuie rîrit și să se producă cu din ce în ce mai mult menajament.

În sfîrșit, cîteva cuvinte despre îmbrăcămîntea gravidei. Ea va fi ușoară și comodă, suplă și țesută din bumbac, în sau lină. Greutatea îmbrăcămîntii trebuie să cadă pe umerii femeii, de aceea dacă poartă fustă e bine să o prindă cu bretele. Ea nu trebuie să poarte cordoane care s-o strîngă, nici jartiere rotunde (care favorizează varicele), ei jartiere fixate pe centură sau port-jartiere. Nu e bine ca în timpul sarcinii, și mai ales în ultimele luni, să poarte încălțămîine cu tocuri înalte. Lenjeria de corp va fi schimbată cel puțin de două ori pe săptămîină din cauza transpirației mai mari din timpul sarcinii.

Dr. S. N. Secenov

DIN ISTORIA MEDICINII

MARILE EPIDEMII de variolă, tifos, gripă epidemică, ciumă („moartea neagră”) din secolul al XIV-lea au determinat în Europa a patra parte din toată populația (aproape 25 de milioane de oameni).

DEȘI primele străzi pavate au apărut încă din 1184 la Paris, abia în 1392 a început să se interzică în unele orașe din Franța aruncarea gunoaielor în stradă, ca o „măsură de prevenire a bolilor”. Mult mai tîrziu, în 1609, pentru prima oară în Europa, a început să fie organizată la Paris, curățirea orașului de murdărie.

PRIMUL tratat de igienă din lume a apărut în 1844 în Franța. Autorul lui, Michel Levy dezbattea principalele probleme de igienă individuală, igienă socială, mortalitatea prin epidemii, construcția școlilor și spitalurilor, amplasarea cimitirelor, organizarea eliminării gunoaielor etc.

DUPĂ tabelele mortalității făcute de S. A. Novoselski și V. V. Păvski, în 1896-1897 durata medie a vieții era, pentru bărbați, de 31 ani iar pentru femei de 33 ani.

CELE DINTII experiențe pe animale pentru compararea leziunilor cu bolile umane au fost făcute de Galien (138-201 e.n.), unul dintre marii medici ai antichității, care a trăit la Pergam (Asia Mică). Filozof și medic, Galien a studiat efectele leziunilor creierului și cerebelului la animale, a deosebit nervii cu funcție motorie de cei cu funcție sensibilă, a observat oprirea pulsației după legarea arterei etc.

ANGLIA

Peisaje reale și figuri de ceară

Era prima mea dimineață la Londra și, în genere, în Anglia. Am ieșit din hotel, am străbătut strada și m-am pomenit în Hyde-Park. Pe iarbă se aflau șezlonguri. Parcul era pustiu. Nu prea aveam poftă să calc pe iarbă, eu atât mai mult cu cât era umedă, dar eum mă aflam în Anglia, trebuia să merg pe gazon. În toate ghidurile turistice, în toate însemnările de călătorie se spune doar că în Anglia se calcă pe iarbă. Pentru orice eventualitate, am aruncat o privire în jur și am pășit pe gazon. Ca să fiu mai sigur m-am oprit o clipă, am așteptat, dar nimeni nu m-a fluierat. Iarba era lunecoasă, picioarele mi s-au umezit repede, m-aș fi întors bucuros pe asfaltul aleii, dar acum mă temeam să nu fiu trimis înapoi pe iarbă, căci ceva tot trebuia să fie interzis. Dar nu se vedea nici o tăbliță cu reguli privitoare la felul cum trebuie folosit parcul. Iar însemnările de călătorie pe care le citisem, chiar și cele mai izbutite, nu pomeneau nimic despre alei.

La cotitură a aleii pentru călăreți m-am oprit. Am așteptat puțin. Dar nu se vedea nimeni. Eram surprins, căci știam precis ce trebuie să se întâmple acolo în fiecare dimineață. Am început chiar să-mi pierd răbdarea. La un moment dat, însă, printre copaci s-au ivit, în sfârșit, niște călăreți întârziți; apropiindu-se de mine păreau că vor să dea impresia că nu se împlinse nimic deosebit. Căi superbe purtau *gentlemen* și *ladies* cu cravașe în mână. Dar bucuros eram eu — aveam confirmarea celor citite în ghidurile turistice și în notele de călătorie: dimineața în Hyde-Park se fac plimbări călare.

...Am ajuns la Westminster Abbey. O clamoare nedefinită se înălța spre bolțile străvechii catedrale. Eram excursioniști care căutau morminte celebre. În pridvoarele laterale ardeau lumânări, iar preoții slujeau. Mulțimea de turiști înconjurase monumentele funerare ale Mariei Stuart și Elisabetei. În bănci ședeau credincioși care se rugau. Figuri le erau concentrate, străine de forță din jur. Nu dădeau nici cea mai mică atenție agitației din preajma mormintelor lui Shelley, Byron, Kipling sau ghizilor care arătau vizitatorilor mormintul Soldatului necunoscut.

De sus, din vârful catedralei cădeau, încreușându-se, fascicule puternice de lumină.

— Să mergem — rosti cineva din grupul nostru. — E timpul.

— Imediat — am răspuns.

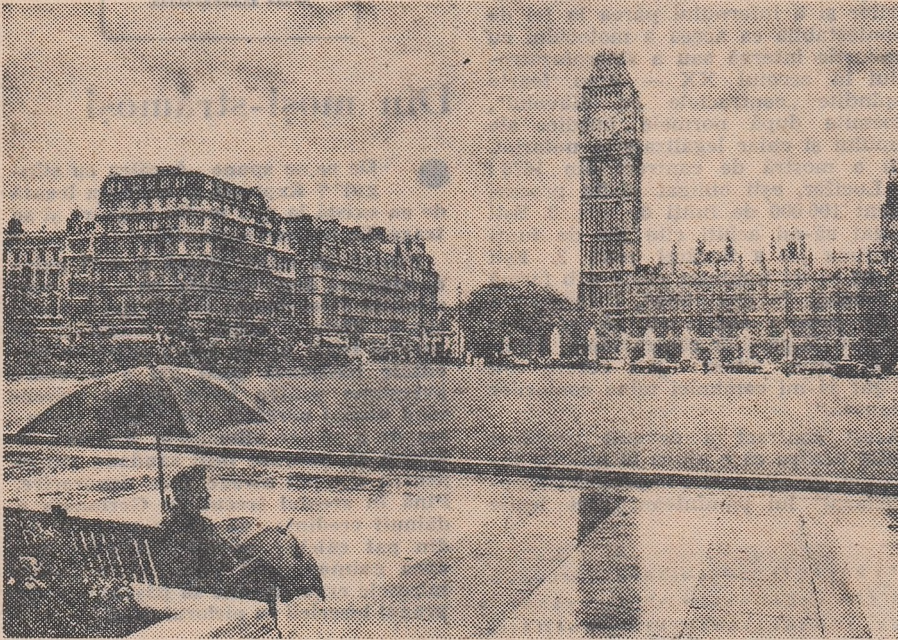
Am continuat totuși să mai rămân un timp spre a-mi lua rămas bun. Un grup de turiști se apropie de mormintul lui Newton.

— Newton! Ah, Newton! — și se aranjă să se fotografieze în așa fel încât să se vadă și placa funerară cu inscripția de pe ea. De aceea fotografurile trebuiau să se urce pe placa funerară, cu inscripția pe jumătate ștearsă, a lui Faraday.

Afară strălucea soarele. Undeva deasupra lui ardeau stelele invizibile ale lui Herschel. Pământul se mișca după legile lui Newton, lumina după ecuațiile lui Maxwell, în Baker-Street ședea lângă cămin, pufăind din pipă, Sherlock Holmes, nu departe de acolo locuia Dickens... Și deodată am început să-mi

amintesc, unul după altul, de Wells, Rutherford, Bernard Shaw, Alan Sillitoe, cum m-am întâlnit cu el la Leningrad și am băut bere, de pilotul englez John Bernal, pe care-l întâlnisem în 1944 pe frontul din Prusia orientală... Nici nu știam câți prieteni am în Anglia.

În cursul călătoriei am vizitat multe catedrale și castele splendide. Într-un pavilion al unui palat, nu-mi amintesc exact care, am văzut un excelent autoportret al lui Rembrandt. L-am descoperit înfăptuitor și m-am infuriat. Mi-ar fi părut mai bine dacă în pavilion ar fi fost expuse tablouri proaste, căci în felul acesta nu mi-aș fi amintit, poate, că nu izbutisem să văd multe picturi celebre. Dar, la urma-urmei, eite tablouri poate vedea un turist obișnuit? O mie? Două mii? Dar sculpturi? Relieve? Castele? Catedrale? Într-o bună zi începi să simți că ai o ceață pe creier.

Londra. Clădirea Parlamentului

Îți tirăști tot mai greu pașii prin sălile muzeelor și, la un moment dat, bagi de seamă că privești prostește un grup de turiști suedezi, pe care i-ai confundat cu „Cetățenii orașului Calais” de Rodin.

Căci turiștii suferă de boala profesională „numai de n-aș scăpa nimic”. Ea debutează cu febra muzeelor, apoi privirea se încetșează, prin fața ochilor încep să alerge puncte negre, gîtul se lungeste, mișcările devin convulsive. Turiștii nu mai prididește să privească tablouri, dar nu mai poate reține nimic, nu le mai poate admira. E mînat de ideea fixă de a străbate în fugă toate sălile, toate etajele, deși știe că în capul său e un talmeș-balmeș, un amestec stupid de marmură, date și pinze. Nu se poate opri, însă; viteza crește, încă o galerie, încă o frescă, încă o capodoperă. Pînă la urmă îl apucă greața, arsurii la stomac...

— Ce arsuri? Unde sînt arsurile?

— De ce nu ne-au arătat și nouă arsurile?

— Din ce secol?

— Nu, era un monument.

— În memoria cui?

— A inventatorului arsurilor...

Dar mai bine să mă opresc aici, căci mi-am amintit de pătania unui prieten. Venit pentru o zi la Leningrad, a hotărît să viziteze și Ermitajul și Muzeul rus. S-a întors seara tîrziu, palid, scuturat parcă de friguri și cu un luciu straniu în ochii-i congestionați. S-a prăbușit pe divan și a început să privească cu un zîmbet de rău augur pe reții camerei mele.

— La naiba, n-am izbutit totuși să văd sala aceea! — a mai izbutit să mormăie după care a fost cuprins parcă de delir...

I-a trebuit mai bine de un an să se refacă. L-am compătimit, m-am amuzat și mi-am spus că am să fiu mai înțelept decît el...

...În sală era întuneric, o lumină slabă cădea de undeva, dintr-un colț, pe o masă ovală în jurul căreia se aflau șapte gentlemani. Fețele lor, bine luminate, mă priveau dezaprobator, aproape nemulțumite; le întrerupsesem, probabil, discuția. Pe unul dintre ei l-am recunoscut imediat (îl știam din fotografii) și am schițat un salut. Nu mi-a răspuns. În dreapta lui se afla un ministru de externe dar și ceilalți domni erau tot miniștri. Aveam în față un cabinet de miniștri englez.

Între timp s-a apropiat de mine un custode în uniformă albastră, cu nasturi aurii, și mi-a înmînat un catalog al muzeului de figuri de ceară al doamnei Tusseaud. A trebuit să revin la realitate. Viața i-a părăsit numaidecît pe miniștri, rămînînd să-mi stîrnească uimire numai munca iscusită a imitatorilor. „Fețele” erau acoperite cu o barbă vagă, hainele le erau boțite de parcă ar fi fost purtate, ochii personajelor străluceau diferit; le puteai pune orice întrebare, îi puteai combate, face praf și pulbere, le puteai spune adevărul în față — și toate acestea numai cu șase șilingi.

rile, închisorile, cartierele bogățiilor au nu numai adresă ci sînt descrise detaliat, copiate așa spune

Încît după ce vezi Londra e bine să-l recitești pe Dickens. În felul acesta observi multe amănunte, subtilități care înainte ți-au scăpat...

Daniil Granin

MEXIC

Atleții din Sierra Madre

Printre triburile care au populat din vremi străvechi America se numără și taraumara, celebru pentru repeziciunea cu care alergau neobosiții săi membri. De altfel și numele tribului atestă această calitate: tara — picior, uma — alergător. Pe vremea celebrului Montezuma, conducătorul puternicului imperiu aztec, taraumara erau rapizii purtători ai veștilor de la un țarm al altuia al oceanelor. Și nu este exclus ca ei să-i fi dus, în 1519, lui Montezuma vestea debarcării, pe coasta peninsulei Yucatan, a conchistadorilor spanioli conduși de Cortez. Fără să bănuiască intențiile cotoptoare ale europenilor, cirmuitorul aztecilor le-a trimis daruri bogate: vase, podoabe, fructe ale pământului și pulbere de aur. Dar în loc să câștige bunăvoința străinilor, gestul lui a pecetluit soarta indienilor mexicani.

Cum spunea un istoric american, indienii l-au învățat pe europeni să trăiască în Lumea Nouă, iar europenii i-au răsplătit luindu-le această lume. E adevărat că taraumara au cunoscut tăișul sabiei conchistadorilor mult mai tîrziu decît vecinii lor, abia în secolul al XVIII-lea, după 200 de ani de la începerea cuceririi Mexicului. Atunci însă, taraumara, care populau inițial teritoriul actualului stat mexican Chihuahua, au fost măcelăriți și alungați tot mai departe în munții Sierra Madre de vest.

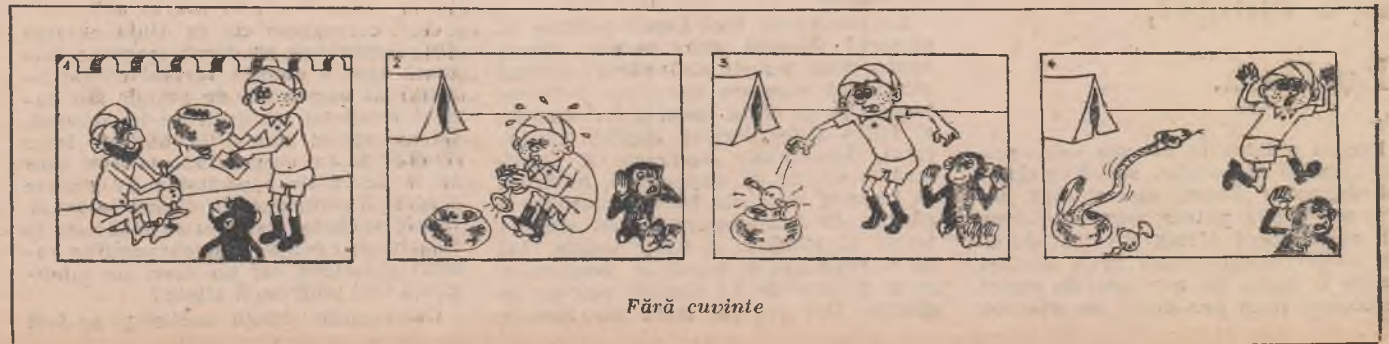
În momentul de față, țara neobosiților alergători și a iscușitorilor minuiatori de lance — vreo 44 000 de inși — din răsăritul Mexicului se mărginește, la nord, cu întinsul deșert de la hotarul cu Texas, iar la sud cu zona tropicală bîntuită de malarie. Dar sînt amenințați să fie alungați și de acolo pentru că munții locuți sînt acoperiți de păduri, iar pădurile urmează a fi tăiate.

În satele de pe versantul sudic al munților se practică agricultura, se cultivă porumb, bob și dovleci. Alte sate se îndeletnicesc mai ales cu vinatul; toamna, după stringerea recoltei, agricultorii și vinătorii fac schimb de produse. Alergători și înaltă clasă, taraumara pot fugări prada o zi întreagă. Dacă o descoperă în zori, de pildă, vinătorul o hărțuiește uneori și pînă la căderea întunericului, pînă cînd bietul animal cade istovit, devenind o pradă sigură a lăncii sau arcului indianului, care nu dă însă nici un semn de oboseală. Căci un taraumara poate alerga fără întrerupere zece, douăzeci și chiar 24 de ore...

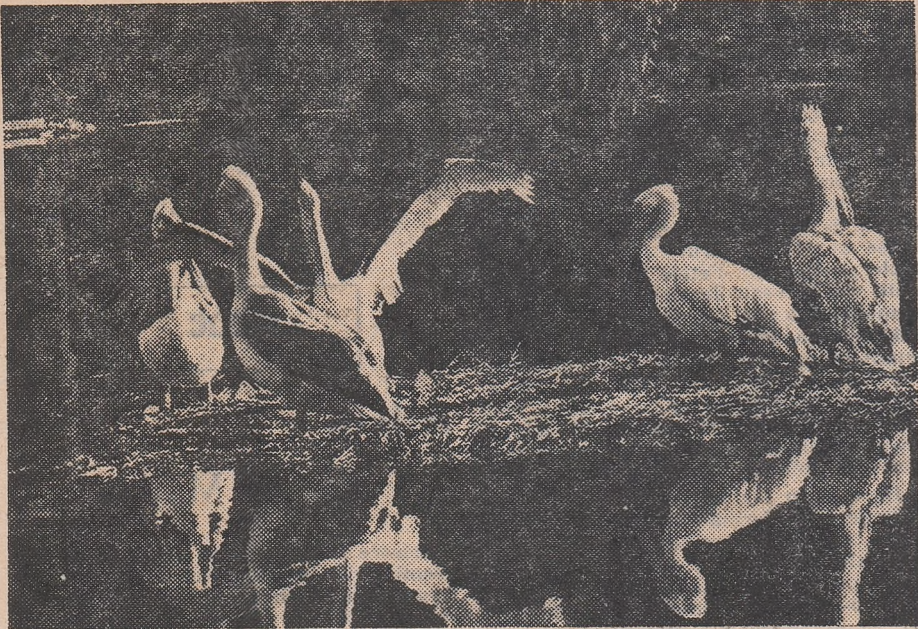
Unele surse, se pare totuși demne de încredere, citează date pe care oricine dintre noi le-ar putea socoti fan-teziste, deși se spune că sînt reale: un indian taraumara, de pildă, a străbătut în 27 de ore 265 de kilometri, iar un altul — 960 de kilometri în 6 zile.

Carrera — disputa picioarelor — este punctul forte al serbărilor care au loc primăvara în satele indienilor din Sierra Madre. La aceste serbători fetele își aleg logodnicii, căci, conform tradiției, ele trebuie să facă primul pas în această direcție, iar bărbații se întrec în alergări (uneori se întimplă ca la competiție să participe și femeii ba chiar și adolescenții). Fiecare alergător primește cite o sferă de lemn sau niște bețe scurte rotunjite, pe care trebuie să le culegă de jos aruncîndu-le în mină din fugă cu piciorul. Regulile întrecerii interzic categoric folosirea mîinii: altminteri alergătorii se acoperă de rușine...

S. Saveliev

Acești pelicani se simt în siguranță în rezervația de la Astrahan

PE URMELE DIN PĂDURE

Cea mai dificilă statistică

Cum se află numărul animalelor sălbatice dintr-o țară? Pentru această dificilă statistică, în U.R.S.S. s-a adoptat o metodă ingenioasă. În primul rând, număratoarea se face iarna, când urmele de pe zăpadă trădează prezența animalului. Dar pentru că urmele sînt multe, variate și întortocheate, ele se trec pe o hartă și apoi, cu ajutorul unei formule verificate de-a lungul anilor, se calculează numărul speciilor pe o mie de hectare de pădure. Aproximațiile rezultatului sînt neînsemnate. La o statistică de control, de exemplu, făcută pe un teritoriu cu un număr cunoscut de elani, cifrele au coincis.

Cu ajutorul acestei metode, astăzi se cunoaște numărul exact al tuturor animalelor sălbatice de pe teritoriul U.R.S.S. De exemplu: 700 000 de elani, 20 de milioane de iepuri, 25 000 de rîși, 200 000 de vulpi, 250.000 de soboli etc. În zona centrală a părții europene a U.R.S.S. n-au rămas decît 10 lupi, iar în regiunea Murmansk, în Sahalin și Kamceatka ei au dispărut complet.

Pentru a număra păsările, se recurge la metoda marcării cu inele. Se prind un număr de păsări, o sută de exemplu, li se pun inele pe picioare și apoi li se redă libertatea: după puțin timp se prind din nou un număr de păsări din aceeași specie: constatînd, de pildă, că o pasăre din patru e marcată și socotînd că în acest răstimp păsările marcate s-au amestecat uniform cu cele nemarcate, rezultă că ultimele sînt de trei ori mai numeroase.

În urma acestor calcule se hotărăște interdicția vînării unor animale, pentru a le preveni dispariția sau dimpotrivă, se face recomandarea ca numărul lor să fie impuținat. Dacă la începutul secolului, de pildă, elanii deveniseră oaspeți rari ai pădurilor nordice, astăzi se permite vînarea lor pentru că sutele de mii de elani amenință să distrugă pășunile pentru vite domestice. După cum castorii, ocoțiți de lege vreme de cîteva decenii, și-au reluat locul în rîndul animalelor din a căror blană vor fi confecționate gulere și căptușeli.

MIRAJUL COMORILOR

Ești obligat, Lucifer...

Pentru a intra în posesia volumașului „Cartea minunilor, scrisă de doctorul Johannes Faust, sau Corbul Negru, sau tripla putere asupra infernului, cu ajutorul căreia am silit duhurile să-mi îndeplinească orice dorință, fie că e vorba de aur sau de argint, de comori mari sau mici”, un căutător

de comori din secolul XVII a plătit fabuloasa sumă de 8 000 de ducați. În același secol — în care existența duhurilor și a infernului părea la fel de incontestabilă ca aceea a motorului cu combustie internă sau a sincrofototrofului în secolul XX — erau foarte răspîndite „contractele cu diavolul”, întocmite după normele juridice ale timpului și chiar legalizate la notariat. Iată o mostră de contract din 1676: „1. Lucifer, ești obligat să-mi procuri urgent 100 000 de funți de aur. 2. Ești obligat să-mi achiți cite 100 de funți în prima joi a fiecărei luni. 3. Ești obligat să-mi înmînezi aurul sub formă de monede în circulație”. Următoarele 25 de puncte continuau să specifice îndatoririle părților contractante, subliniind, între altele: „La cerere ești obligat să-mi comunici taina comorilor ascunse...”

Acest contract a devenit cunoscut numai pentru că a ajuns în mîinile Inchiziției, de altminteri împreună cu „beneficiarul” lui pămîntean, căci legile

— Comorile mele vor aparține celui ce va descifra acest text! a strigat piratul La Buse, zvîrlind de pe esafod o filă cu caractere cifrate. Textul e păstrat în Biblioteca națională din Paris. Despre soarta comorilor nu se știe însă nimic

timpului pedepseau necruțător pe cei ce apelau la puteri oculte pentru a descoperi comori. În ciuda legislației draconice, însă, întotdeauna s-au găsit oameni care căutau cu înverșunare bogății ascunse. Aurul și nestematele faraonilor au fost prădate sistematic, în pofida opreliștilor, și după părerea unor etnografi povestea „Ali Baba și cei 40 de hoți” nu e altceva decît un ecou al profanării piramidelor. În numărul și succesiunea încăperilor prin care trecea Ali Baba, acești etnografi au recunoscut planul piramidelor din Valea Regilor.

Ce prevedeau însă legile privitor la comori? Juriștii din vechea Roma aveau două puncte de vedere: primul afirma că comoara aparținea proprietarului pe al cărui teren a fost găsit; al doilea dădea drepturi depline găsitorului. Împăratul Justinian a găsit, însă, o soluție de compromis, hotărînd să împartă comorile între proprietar și găsitor. În feudalism, stăpînul atotputernic al pămîntului fiind regele, tot lui îi reveneau și bogățiile subterane, ca și dreptul de a-l răsplăti sau nu pe găsitor. Dar această stare de lucruri

nu era stimulatorie pentru căutătorii de comori și juriștii au propus o altă soluție: comoara să revină găsitorului dacă duhurile bune îi călăuziseră pașii spre ea și să-i fie confiscată dacă se stabilea că Necuratul își virise coada în afacere. Se pare, însă, că oamenii aveau mai multă încredere în duhurile rele. Dovadă numeroasele pacte cu diavolul și „lucrările de specialitate” care cuprindeau sfaturi pentru căutătorii de comori.

Încet-încet, însă, vremea căutătorilor de comori a apus, deși ar fi încă multe de găsit.

N-au fost încă descoperite, de pildă, bogățiile care l-au însoțit în mormint pe Ginghis-han. Pentru ca nimeni să nu-i găsească vreodată mormintul, mongolii au minat o herghelie de 10 000 de cai peste stepa în care l-au săpat. După cum n-a fost găsit nici mormintul lui Alaric, regele goților, căptușit cu tot aurul și pietrele prețioase capturate în Europa, nici aurul incașilor, ascuns de privirile lacome ale conchistadorilor, nici comorile piratilor. Și abia acum cîțiva ani, cu totul întîmplător, scormonind pămîntul cu un băț, o țărancă din Ungaria a dat de sicriul de aur al lui Atilla.

A. Vologodski

DEPRINDERI

Din moși-strămoși

De ce se spune „A călca cu stîngul”? Expresia și credința legată de ea există la mai multe popoare și se trage din timpuri străvechi.

Pentru că mina stîngă e mai neindeminatică decît dreapta, ea a fost considerată întotdeauna și mai puțin norocoasă. Picioarul stîng s-a bucurat de aceeași tristă faimă. Unele popoare orientale păstrează pînă azi o oarecare aversiune pentru mina stîngă, rezervînd numai perechii sale drepte favoarea de a atinge alimentele. Romanii se fereau să îmbrace întîi sandauna stîngă pentru a nu-și atrage vreo nenorocire. Pînă în secolul trecut, în Germania a dăinuit credința — că cei ce se dau jos din pat călcînd pe picioarul stîng vor avea ghinion toată ziua, iar în Anglia miresele erau sfătuite să păsească peste pragul bisericii cu picioarul drept.

În ultimii 500 de ani, în comitatul englez Gloucestershire se organizează, în fiecare, an, un concurs neobișnuit. Pe virful unui deal se așează o roată de cașcaval de 4 kg. La semnalul maestrului de ceremonie, cașcavalul e împins în jos, pe coasta dealului, și mai mulți tineri se reped după el. Cine reușește să-l ajungă din urmă și declarat cîștigătorul concursului și primește cașcavalul în chip de trofeu.

Moda părului alb, atît de răspîndită pe vremea perucilor ca, de altminteri, și în zilele noastre, e o invenție veche, născută pe meleagurile extraeuropene. Ea a fost adoptată de mult de locuitorii Melaneziei, pentru care culoarea albă a părului e un semn de distincție și eleganță, comparabil doar cu tatuajul. Specialiștii melanezieni cunosc o seamă de substanțe vegetale care imprimă părului o nuanță alb-argintie.

(Din „Nauka i jizni”)

LA START — MATERIA CENUȘIE

Cine e mai deștept

Doi cercetători de la Universitatea din Cambridge au făcut recent o anchetă spre a detecta nivelul de inteligență al oamenilor de știință din cadrul reputatei instituții de învățămînt. Ei au apelat numai la bărbați între 25 și 34 de ani, propunîndu-le teste care să le dezvăluie capacitatea de gîndire abstractă complexă. În ultima instanță, datele anchetei trebuiau să răspundă la întrebarea: e adevărat că anumite ramuri științifice cer un nivel de inteligență mai înalt decît altele?

Oamenii de știință anchetați au fost

împărțiți în mai multe grupe, ținîndu-se seama nu de sectoarele în care lucrau, ci de disciplina pe care au studiat-o pentru obținerea gradului științific. Au fost întocmite, astfel, nouă grupe care ar fi trebuit să cuprindă 185 de oameni. Dintre aceștia, însă, 15 s-au declarat nesociabili și au refuzat să participe la anchetă, 13 erau plecați din Cambridge, iar 9 au fost respinși pentru că aflaseră conținutul testelor și se pregătiseră din timp. Au participat, deci 148 de cercetători și profesori.

Așa-numita „scală a inteligenței mature”, un sistem de prelucrare a datelor anchetei după care cam o jumătate din populația globului ar primi 110 puncte, a arătat, în cazul anchetei de la Cambridge, că oamenii de știință nu s-au ridicat cu mult deasupra nivelului mediu al locuitorilor Angliei. Punctele obținute de ei au oscilat între 110 și 130,4. Să specificăm, însă, că „scala inteligenței mature” acordă 110 puncte indivizilor printre ale căror însușiri se numără și o corectitudine ireproșabilă.

Numărul maxim de puncte l-au obținut matematicienii. Imprejurarea n-a produs senzație, căci corespundea concepției tradiționale despre reprezentanții acestei științe exacte. Dar pe locul doi nu s-au plasat fizicienii, după cum era de așteptat, ci biochimiiștii, urmați de chimiștii. Fizicienii au însumat un număr de puncte relativ mic. Locurile 5—9 au fost ocupate de medici, biologi, ingineri, specialiști în științele sociale și în agricultură.

D. Seleaghin

Înainte și după concert

A treia misiune a lui San Sanici

(Urmare din pag. 4-a)

pierzându-și cunoștința și apoi revenindu-și în fire. La un moment dat, a auzit vorbindu-se rusește, și, făcând un efort supraomnesc, a început să strige. Imediat a fost scos de sub cuptor de ostași sovietici care porniseră ofensiva. Apoi a fost internat într-un spital din Novosibirsk. Rănile i s-au vindecat și a plecat din nou pe front. Și-a ajuns regimentul aproape de graniță. A fost primit ca un înviat din morți. Copilul a raportat că îndeplinise misiunea încredințată de piloți, dar n-a pomenit nimic despre aruncarea în aer a trenului și a podului, pentru că se temea să nu fie socotit lăudăros.

Lângă Varșovia s-a întâlnit cu maiorul de aviație care-i dăduse misiunea. Maiorul l-a îmbrățișat și i-a spus că datorită lui izbutise să bombardeze depozitele germane cu armament. Se vede că ofiterul înștiințase statul major al corpului, căci în ianuarie 1945 San Sanici a fost decorat cu Ordinul Gloriei, clasa III-a. Sanea a rămas în continuare pe front. A forțat Vistula lângă Varșovia și, fiind un obuz german a doborât pontonul cu mașini în care se afla și el, „a făcut o baie” în apa înghețată a riului.

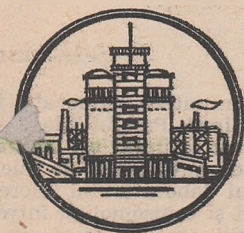
A mai fost o dată în spatele frontului german, iar apoi a luptat ca pușcaș-radiotelegrafist pe un tanc în preajma Berlinului. Tancul a fost distrus, doi membri ai echipajului au murit, iar el a suferit arsuri, a fost rănit și contuzionat. După ce a ieșit din spital a fost distins cu Ordinul „Războiul pentru Apărarea Patriei”. Iar mai tirziu cu medaliile „Pentru eliberarea Varșoviei”, „Pentru cucerirea Berlinului” și „Pentru victoria asupra Germaniei”.

Când s-a terminat războiul, San Sanici nu împlinise încă 14 ani, dar purta pe piept două ordine și cinci medalii. Cu toate decorațiile arborate și cu gradul de sergent major, cu ranița pe umăr și cu geamantanul încărcat cu cadouri, San Sanici a plecat în permisie la Moscova, la mama lui căreia, în toți acești ani, nu-i scrisese un rind — de frică să nu fie trimis acasă de pe front. E ușor de imaginat bucuria Evgheniei Fiodorovna, care își plînsese amarnic singurul fiu.

După război, Alexandr Kolesnikov a continuat să rămână în armată, a urmat cursurile unei școli de tanchiști și a comandat un pluton într-o unitate de motorizate. Iar după ce s-a demobilizat, a lucrat ca desenator, tehnician, tehnician șef pentru ca acum să fie inginer.

I.C.S. MAGAZINUL UNIVERSAL BUCUREȘTI, str. Bărăției nr. 2, anunță pe cumpărătorii săi, că magazinul este deschis zilnic între orele 8—21; joi 8—13; 16—21; duminica 8—12 și oferă un bogat și variat sortiment de confecții de vară, rochii imprimate, țesături și imprimeuri pentru vară, tricotațe, articole pentru plajă, galanterie, articole pentru nou născuți, articole electrice etc.

Începînd de la 1 iunie 1967, noi articole se vînd și în rate.

COMBINATUL CHIMIC FĂGĂRAȘ

Regiunea Brașov Telefon 15-20

Produce și livrează,
pe bază de comandă
fermă la prezentare:

● Oxigen tehnic
● Bachelită praf

● Novolac solid
● Novolac alcoolic
● Fenoplac

Informații suplimentare
la Serviciul Desfaceri al
Combinatului, Telefon 15-20

I. R. I. L. Progresul Pitești

Str. Nicolae Bălcescu nr. 165 Telefon 2700

Execută pe bază de comenzi:

- prelată din pînză dublu cauciucată pentru: autoturisme M. 59, M. 461, M. 461 C, autofurgonete T.V., autocamioane S. R. Carpați, Bucegi.
- corderi
- huse pentru autoturisme
- garnituri tapițerie pentru autoturisme M. 59, M. 461, M. 461 C.
- piese turnate din fontă (grătare, rame cu capac pentru guri de canal, plite pentru mașini de gătit pentru cantine și restaurante etc.).
- geamuri gravate și striate și oglinzi pentru mobilă.

Prețurile sînt cele de catalog sau se stabilesc conform HCM 1087/1963.

Informații suplimentare se dau zilnic între orele 7,30—15 de către serviciul producție.

Cooperativele de consum cumpără de la dv. CU PLATA PE LOC orice cantități de borcane și sticle goale prin:

- toate magazinele care vînd produse alimentare;
- centrele speciale de achiziții de sticle și borcane;
- achizitori autorizați care se prezintă la domiciliu.

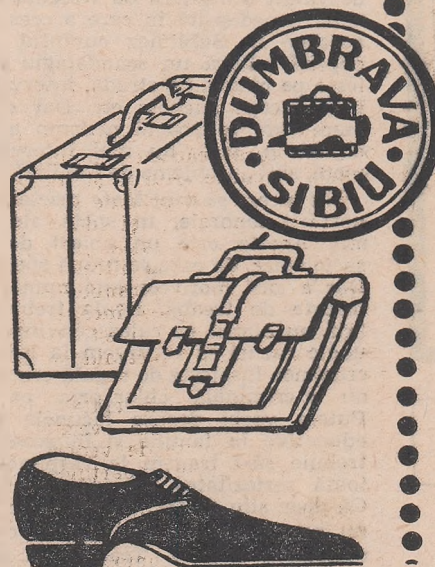
IMPORTANT: SE CUMPĂRĂ borcane și sticle goale atît de la POPULAȚIE, cît și de la INSTITUȚII SAU ÎNTREPRINDERI (spitale, creșe, cantine etc.).

ELEGANT ÎMBRĂCAT

CU
CONFECȚIILE
PRODUSE DE

ȘTEAUA ROȘIE

SIBIU

CEREȚI
ÎNCĂLȚĂMINTEA
ȘI ARTICOLELE
DE MAROCHINĂRIE

DUMBRAVA

produse
de întreprinderea

13 DECEMBRIE - SIBIU

Primatul țesăturii

In general se consideră că elementul hotărîtor în modă este silueta. Întîi se vorbește de ea și în al doilea rînd de culori, garnituri, țesături etc. Dar ce se întîmplă azi?

De cîțiva ani femeile nu se despart de rochia-cămașă, netăiată în talie. Evident, jurnalele de modă recomandă și alte siluete, dar nici una nu se bucură de succesul „cămășii”, care este foarte practică și comodă.

Îndrăgind în mod deosebit rochia dreaptă, netăiată, cu mîneacă sau fără, n-am oprit, însă, bineînțeles, mersul înainte al modei. Ea continuă să ne prezinte în fiecare sezon noutățile ei. Și

Rochie de vară inspirată din portul popular belorus, realizată de creatorii de modele din Minsk

totuși silueta de bază rămîne aceeași: rochia netăiată în talie, doar că mai scurtă și ceva mai îngustă la umeri și la piept pentru a scoate în evidență linia ușor evazată la poale. Prin urmare aceeași cămașă, modernizată, fără schimbări radicale.

În schimb noutățile se exprimă cu strălucire în structura coloristică a materialelor, în combinațiile cromatice, în textură. Puține timpuri au cunoscut un primat atît de categoric al țesăturii ca zilele noastre.

Ar fi greșit să se tragă de aici concluzia că silueta și-a pierdut importanța în îmbrăcămintea modernă. Nici cea mai la modă țesătură n-ar da pașaport, de exemplu, liniei înfoiate de acum cîțiva ani, cînd juponul înghițea metri de pînză. Și, în general, silueta și țesătura nu numai că nu sînt opuse, dar sînt indestructibil legate.

Astăzi, însă, cuvîntul hotărîtor îl are țesătura. De aceea, dacă vrei să fii „la zi” cu îmbrăcămintea sau pur și simplu moderne, începeți cu materialul.

(După „Jurnal mod”)

— Mămico, uite ce am găsit în nisip!
Desen de B. Bossart

SUBIECT DE MEDITAȚIE

Unde-i hotarul?

Unde-i hotarul dintre normele de morală și normele de drept? Chiar și

Juriștilor le vine greu să răspundă fără greș la această întrebare. Condamnarea morală și sentința penală nu sînt unul și același lucru. Fără discuție că orice încălcare a legii, orice infracțiune constituie în același timp și o încălcare a principiilor morale, dar nu orice încălcare a normelor morale este un fapt penal.

Nu vreau să spun că orice normă a codului moral trebuie consolidată cu o sentință penală. Dar există abateri cu care e inutil să lupți numai pe calea oprobriului public. Din această categorie face parte în primul rînd cruzimea.

Voi da un exemplu caracteristic cînd cruzimea, din punctul meu de vedere, depășește granița normelor morale și devine crimă. În iulie anul trecut, dintr-o curte din Moscova a țîsnit înnebunită o pisică cuprinsă de fiacări. În goana lui animalul, orbit de durere, a incendiat o magazie, un garaj și o gheretă de legume. Pagubele s-au ridicat la cîteva sute de ruble.

Vinovații au fost găsiți repede. Erau trei băieți: Andrei Kalinin, 18 ani, absolvent al școlii nr. 676, Alexandr Telnov, 16 ani, elev în clasa a IX-a la școala pentru tineretul muncitor nr. 199 și Evgheni Bucin, 16 ani, elev la școala profesională nr. 1. Acești tineri, care poate că la școală scriau compuneri despre umanism, și-au împărțit între ei sarcinile cu sînge rece: unul a țînut pisica, unul a stropit-o cu gaz, iar al treilea i-a dat foc.

La judecată crima lor a fost considerată drept act huliganic, nu fapt penal. Pisica nu e om, din cauza ei nu-i poți pedepsi pe oameni. Kalinin s-a ales cu șase luni de închisoare corecțională, Telnov cu blam public, iar Bucin a scăpat fără nimic.

Evident, nu se poate pune semnul egalității între viața unui animal și aceea a unui om. Dar nimeni n-ar putea obiecta împotriva următoarei teze: în săși cruzimea e amorală și criminală, indiferent față de cine se manifestă. Îngrozitor e, poftim, nu faptul că omori un animal, îngrozitoare sînt cruzimea și nonsensul gestului unui om care ucide din amuzament.

În Letonia sînt condamnați ca huligani cei care omoară fără rost porumbeii pe stradă. Sînt condamnați nu pentru uciderea păsărilor, ci pentru lipsă de respect față de societate. Nimeni nu spune că trebuie înființată o societate pentru protecția animalelor cu scopul de a exclude carnea din alimentația noastră. Ca să mînci carne, trebuie să sacrifici animale. Dar nici un om normal n-ar organiza o excursie cu elevii la abator! Multora le place vînatorea, sportul celor puternici și curajoși. Dar nici un vînatore care se respectă n-ar da mîna cu cineva care ar chinui animale, mai mult, l-ar considera anormal pe cel căruia i-ar trece prin cap să se distreze arzînd chiar o fiară atît de periculoasă cum e lupul.

Cruzimea pervertește. Cel care-i în stare să chinuiască azi un animal, mîine se va dovedi în stare să-și bată joc de oameni. Un pedagog mi-a povestit despre un copil căruia în clasa I-a îi plăcea să rupă aripile fluturilor. În clasa V-a adolescentul se distra bătîndu-și colegii mai slabi.

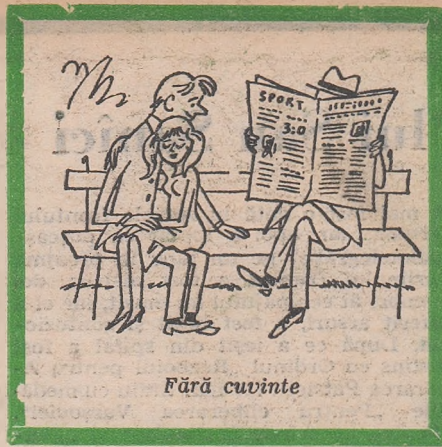
Mulți consideră că maladiile morale sînt contaminante, că un om care crește într-o atmosferă nesănătoasă poate deveni imoral: cel care simte cruzimea pe propria-i piele, o vede în jur, poate deveni la rîndu-i crud. Cred că e adevărat.

Cunosc cazul unei femei care își bătea groaznic copilul. Cruzimea a născut cruzime. Cînd a crescut, băiatul s-a răzbunat crunt pe maică-sa.

Sau alt caz, al unui tînar de 18 ani care a comis o infracțiune periculoasă, de o cruzime oribilă. Ancheta ne-a dezvăluit atmosfera de violență și cruzime nepedepsită în care a crescut Viaceslav A. Subliniez cuvîntul „nepedepsită”. Dacă un scandalagiu pîlmuește pe cineva pe stradă, intervine miliția, începe ancheta etc. Dar sînt oameni care se poartă nedemn acasă la ei. Acolo, însă, nu mai intervine nimeni, sînt „probleme de familie”.

Nu încerc să caut toate pricinile comportării amorale, în speță ale cruzimii. Acesta este un obiect de studii sociologice, de care se ocupă specialiștii. Dar a găsi motivele este numai o jumătate de treabă. Boala trebuie tratată nu numai pe calea convingerii; în unele cazuri să recurgem la lege. Căci cruzimea însoțește de regulă crima, dacă nu e criminală chiar prin ea însăși. Putem vorbi despre lacunele muncii educative în familie și în școală. Dar trebuie să-i tragem la răspundere cu toată seriozitatea pe autorii cruzimii. Că doar știu ce fac. În astfel de cazuri nu ne putem mulțumi numai cu condamnarea morală. Trebuie să luptăm împotriva cruzimii.

V. Liubinski

Fără cuvinte

SPORT

În jurul gigantilor

Certîndu-se cu federația de specialitate, antrenorul echipei de baschet a Braziliei, Canelo, și-a părăsit țara și a plecat în Uruguay, unde a activat doi ani. În acest răstimp, dublii campioni mondiali au început să piardă chiar la ei acasă. Neavînd încotro, federația braziliană a trebuit să se împace cu caracterul dificil al antrenorului și să-l aducă înapoi. Cînd s-a întors în patrie, Canelo a declarat:

— Preiau echipa pentru a reabilita țara în urma eșecului suferit la fotbal. Vom fi campioni mondiali pentru a treia oară.

Dar, cu toate bunele intenții și marea-i experiență, cu toată măiestria jucătorilor, care în special în meciul cu echipa S.U.A. au făcut o strălucită demonstrație, Brazilia n-a avut noroc nici la baschet. Bineînțeles, ghinionul n-a fost de proporțiile celui de anul trecut de la Londra — locul doi cucerit la recentul campionat mondial din Uruguay, în condițiile unei lupte extrem de strînse, nu-i puțin lucru — dar antrenorul Canelo e neconsolat. Trebuie să-l înțelegem: nu numai pentru că declarația lui a fost prematură, ci și pentru că în America Latină, unde hocheiul e prea puțin dezvoltat, baschetul ocupă, după fotbal, locul al doilea ca popularitate.

Mult rîvnitul titlu de campioni mondiali l-au cucerit de data aceasta baschetbaliștii sovietici, pentru prima oară în cariera reprezentativei U.R.S.S. Drumul lor spre culmea cea mai înaltă n-a fost lipsit de dramatism. Cîte emoții le-a dat numai meciul cu echipa S.U.A., cînd arbitrajul deficitar i-a lipsit de un punct! Cu nervii încordați la maximum, au urmărit și meciul dintre Brazilia și S.U.A., al cărui rezultat avea o importanță hotărîtoare pentru ei. Dar toate acestea au rămas acum în urmă. Echipa U.R.S.S., care s-a bucurat de o mare simpatie din partea publicului uruguanian (după ultimul meci cu iugoslavii, pe care l-au cîștigat net cu 71—59, baschetbaliștii sovietici s-au putut convinge pe pielea lor că temperamentul latino-american nu-i o legendă: suporterii au năvălit pe teren, i-au luat pe sus, smulgînd de pe ei tricourile ca amintire), este campioană mondială, iar unul dintre componentii ei, Anatoli Polivoda, a fost decretat cel mai bun jucător al campionatului.

Acest superlativ ne obligă să spunem cîteva cuvinte despre, pînă acum, anonimul student din Kiev, Polivoda, care are 20 de ani, a văzut pentru prima oară un meci de baschet la televizor, în 1963, cu prilejul transmiterii campionatului european de la Wrocław...

Meritul lui este cu atît mai mare cu cît mulți alți jucători pretindeau pe drept, la acest titlu. Unul dintre ei este negrul american Alcindor, acest „Pele al baschetului”, cum i se spune. Tot student, la Universitatea din Cali-

fornia, și tot de 20 de ani, Alcindor, care are 2,17 m înălțime, poate spune ca și celebrul fotbalist: „Cînd vreau pot inseric”. Menționăm ca un amănunt că, la începutul actualului campionat universitar american, cîteva antrenori și-au retras echipele din cauza lui Alcindor. „Ce rost mai are să jucăm — au spus ei — dacă n-avem șanse de cîștig...”

Recentul campionat mondial a dat specialiștilor posibilitatea să facă observații, să tragă concluzii. Ei au fost unanimi în părerea că e timpul să se schimbe regulamentul de joc, să se renunțe la „moliciuni”, la întrecerea frecventă a jocului, pronunțată pentru un baschet mai bărbătesc, mai apropiat, de exemplu, de hochei. Unul dintre ei s-a exprimat plastic în felul următor: baschetul, cu opririle lui dese, cu caracterul lui insuficient de athletic, poate fi comparat cu valsul; or, ritmul vieții impune alte dansuri, iuți, trepidante.

Să însemne, oare, asta că îi vom vedea pe baschetbaliști și baschetbaliste jucînd cu apărători și căști metalice, ca hocheiștii?

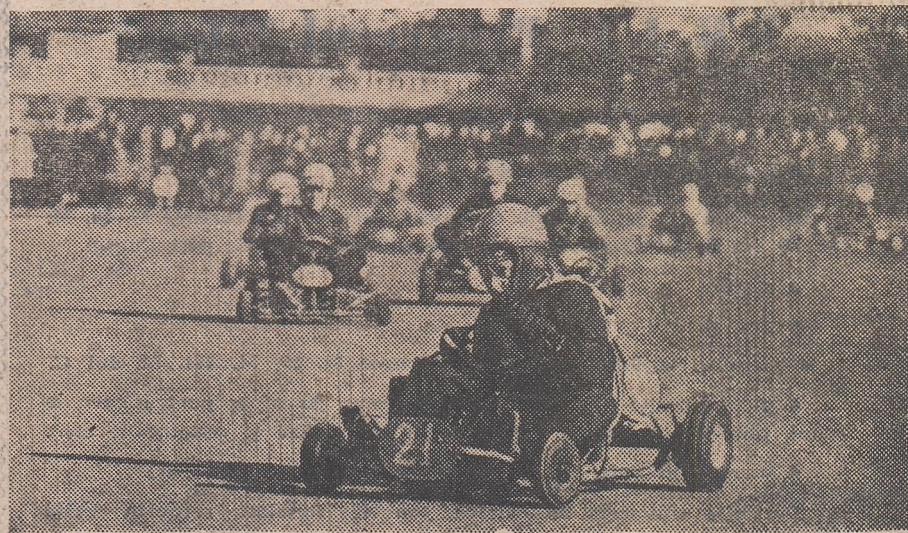
INDEMINARE ȘI ENTUZIASM

Mezinii

În 1961, din inițiativa inginerului Alek Kononov, pe lângă Palatul pionierilor din Kursk a fost înființat un laborator experimental de automobile de mic litraj. În cadrul laboratorului lucrează 120 de pionieri și comsomoliști între 12 și 17 ani. Copiii construiesc și conduc singuri cartinguri iuți ca argintul viu.

De altfel, „laboratorul mezinilor” din Kursk este și cea mai mare organizație sportivă de carting din U.R.S.S. Inginerul Kononov s-a dovedit și un excelent antrenor. Virtuțile sportive ale elevilor lui sînt atestate foarte convingător de rezultatele obținute la diferite competiții internaționale, campionate ale U.R.S.S., R.S.F.S.R. etc. Numărul trofeelor cucerite a ajuns aproape la 50. Între numeroasele recorduri, unul le este tuturor deosebit de prețios: prima fetiță-cartinghistă din U.R.S.S., Natașa Todorova, de 13 ani, este „creația” laboratorului.

Cartingurile construite de pionierii și comsomoliștii din Kursk au primit și o recunoaștere transoceanică. Nu de mult, în țara lor de origine, S.U.A., a fost organizată a expoziție a creației artistice și tehnice a copiilor sovietici. Cartingurile expuse s-au bucurat de apreciere unanimă.

Natașa Todorova (în prim plan), în plină cursă